

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องการรู้สารสนเทศของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย และนำเสนอในหัวข้อดังต่อไปนี้

1. การรู้สารสนเทศ
 - 1.1 คำจำกัดความของการรู้สารสนเทศ
 - 1.2 วัฏจักรการรู้สารสนเทศ
 - 1.3 ลักษณะของผู้รู้สารสนเทศ
 - 1.4 มาตรฐานการรู้สารสนเทศ
2. การรู้สารสนเทศกับการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา
3. การรู้สารสนเทศกับการเรียนการสอนทางการพยาบาล
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
 - 5.1 ประวัติและความเป็นมา
 - 5.2 การแบ่งส่วนราชการและการบริหารงาน
 - 5.3 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

1. การรู้สารสนเทศ (Information Literacy)

การรู้สารสนเทศได้ปรากฏขึ้นในปี 1974 โดย Zurkowski นายกฤษฎาธรรมสารสนเทศสหรัฐอเมริกาเป็นคนแรกที่พูดถึงลักษณะของผู้รู้สารสนเทศ ต่อมาในปี 1976 Lee Burchinal ได้นำเสนอเรื่องการรู้สารสนเทศแก่ที่ประชุมด้านห้องสมุด ณ Texas A&M University และในช่วงทศวรรษ 1980 มีนักการศึกษาในสหรัฐอเมริกาได้ให้ความสนใจในการสอนทักษะนี้เพื่อให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะแข่งขันกับผู้อื่นได้ ในยุคสารสนเทศ ดังนั้นในปี 1989 สมาคมห้องสมุดสหรัฐอเมริกาได้จัดทำรายงานเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศขึ้น โดยกำหนดคำนิยามและทิศทางเรื่องการรู้สารสนเทศให้แก่นักการศึกษาและบรรณารักษ์ จนกระทั่งทศวรรษที่ 1990 จึงกล่าวได้ว่าเรื่องการรู้สารสนเทศเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจอย่างมาก และเชื่อว่ายังคงเป็นประเด็นสำคัญสำหรับวิชาชีพบรรณารักษ์ต่อไปด้วย

1.1 คำจำกัดความของการรู้สารสนเทศ (Information Literacy)

การรู้สารสนเทศมีผู้ให้ความหมายไว้ในหลายลักษณะ ดังนี้

สมาคมห้องสมุดอเมริกัน (1989) ได้ให้คำจำกัดความของ การรู้สารสนเทศ (Information Literacy) ว่าหมายถึง ความรู้ความสามารถในการเรียนว่าจะสามารถเรียนรู้ได้อย่างไร (To Learn How to Learn) โดยกำหนดมาตรฐานการรู้สารสนเทศไว้ 7 ประการ คือ การกำหนดความต้องการสารสนเทศ การใช้กลยุทธ์ การค้น การกำหนดแหล่งที่มีทรัพยากร การประเมินและทำความเข้าใจสารสนเทศ การตีความสารสนเทศ การสื่อสารสารสนเทศ การประเมินผลผลิตจากสารสนเทศ (ALA, 1989)

Doyle (1992) ได้อธิบายการรู้ทางสารสนเทศ ไว้ว่าเป็น ความรู้ในเรื่องความเข้าใจว่าสารสนเทศเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ ความตระหนักว่าตนเองมีความต้องการทางสารสนเทศ ความสามารถในการตั้งหรือกำหนดคำถามได้ตรงประเด็น ความสามารถในการกำหนดแหล่งที่คาดว่าจะมีสารสนเทศ ความสามารถในการใช้กลยุทธ์ ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่สืบค้นด้วยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ความสามารถประเมินคุณค่าสารสนเทศ ความสามารถในการประยุกต์ใช้สารสนเทศ ความสามารถในการบูรณาการสารสนเทศเพื่อให้เกิดความรู้และความสามารถในการใช้และวิเคราะห์สารสนเทศเพื่อนำไปสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์หรือใช้เพื่อการตัดสินใจ

ในปี 2000 Association of College & Research Libraries (ACRL, 2000) อธิบายการรู้สารสนเทศ ไว้ว่าเป็นกลุ่มของทักษะที่เป็นความสามารถเฉพาะที่จะวิเคราะห์ได้ว่าเมื่อใดต้องการสารสนเทศ มีความสามารถในการกำหนดแหล่ง ประเมินและใช้สารสนเทศที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงความสำคัญของยุคสมัยที่เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงและทรัพยากรสารสนเทศที่หลากหลายมากขึ้น

ในปี 2001 Council of Australian University Libraries (CAUL) ได้กำหนดความหมายของ การรู้สารสนเทศ (Information Literacy) คือ ความเข้าใจและกลุ่มของความสามารถส่วนบุคคลที่จะวิเคราะห์ได้ว่าเมื่อใดต้องการสารสนเทศ มีความสามารถในการกำหนดแหล่ง ประเมินและใช้สารสนเทศที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้มีความสามารถด้านการรู้สารสนเทศ (Information Literate Person) คือ ผู้ที่สามารถเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถประเมินสารสนเทศได้อย่างมีหลักการ สามารถใช้สารสนเทศได้อย่างถูกต้องและสร้างสรรค์ สามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปใช้ในการศึกษาหรือติดตามสารสนเทศตามความถนัดและความสนใจของแต่ละบุคคล สามารถทำความเข้าใจและเห็นคุณค่าทางวรรณกรรมและนำสารสนเทศไปใช้อย่างสร้างสรรค์ เป็นผู้ที่ไม่มีความเป็นเลิศทางสารสนเทศและมีความรับผิดชอบต่อบุคคล มีความเข้าใจความสำคัญของสารสนเทศในสังคมแบบประชาธิปไตยและใช้สารสนเทศเพื่อให้เกิดผลเชิงบวกต่อบุคคล เป็นผู้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม มีจริยธรรมในการใช้สารสนเทศและเทคโนโลยี และสามารถเข้าร่วมกับชุมชนและสังคมในการสื่อสารและสร้างความรู้ และผลสัมฤทธิ์จากการรู้สารสนเทศถือได้ว่าเป็นกุญแจสำคัญของการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สำหรับในปัจจุบันการรู้สารสนเทศ ถือเป็นประเด็นที่วิชาชีพสารสนเทศให้ความสนใจกันอย่างแพร่หลายทั่วโลก รวมทั้งในประเทศไทย ได้มีผู้กล่าวถึงการรู้สารสนเทศไว้ในหลายลักษณะ อาทิ

ประภาส พาวินันท์ (2542) อธิบายว่าการรู้สารสนเทศ คือ การรู้เท่าทันสารสนเทศ หมายถึง ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตให้อยู่รอดในยุคสารสนเทศทำให้มีสารสนเทศอย่างพอเพียง โดยรู้วิธีค้นหาสารสนเทศ สามารถประเมินค่าและใช้สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพในการพัฒนาและการแก้ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งสารสนเทศอาจได้มาจากคอมพิวเตอร์ เครือข่ายสารสนเทศ เป็นต้น

ศิริพร สุวรรณะ (2542) ให้ความหมายการรู้สารสนเทศว่าหมายถึง ความสามารถในการเข้าถึง และเข้าใจสารสนเทศที่มีอยู่ในแหล่งต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ซึ่งต้องมองคัพระกอบสองประการ คือ ประการแรกได้แก่ความตระหนักว่าตนเองมีความต้องการหรือมีความจำเป็นต้องใช้สารสนเทศ สามารถกำหนดและวิเคราะห์ความต้องการของตนเองได้อย่างชัดเจนตลอดจนสามารถระบุได้ว่าต้องใช้ระเบียบวิธีอย่างไรในการค้นคว้าให้ได้ผลที่ต้องการ ประการที่สองได้แก่ทักษะในการแสวงหาคำตอบสำหรับปัญหาที่กำลังค้นคว้า ความรู้และทักษะนี้ขยายกว้างออกไปถึงระดับที่ ในขณะที่กำลังรับสื่อ เห็น อ่าน หรือได้ยินข้อความอย่างใดก็ตามจะต้องสามารถวินิจฉัยได้ว่าสมควรใช้หรือเผยแพร่ข้อความนั้นต่อไปหรือไม่

สมาน ลอยฟ้า (2544) กล่าวว่า การรู้สารสนเทศ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความสามารถด้านสารสนเทศ โดยเป็นกระบวนการทางปัญญาเพื่อสร้างความเข้าใจในความต้องการสารสนเทศ การค้นหา

การประเมิน การใช้สารสนเทศและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และการรู้สารสนเทศยังต้องอาศัยทักษะต่าง ๆ อีกด้วย เช่น ทักษะการคิด ทักษะการสื่อสาร ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ ทักษะในการเขียน และทักษะอื่น ๆ อีกเป็นต้น

จากเอกสารการสอนวิชาการรู้สารสนเทศ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2545) กล่าวสรุปองค์ประกอบการรู้สารสนเทศว่ามี 5 ประการ คือ ความสามารถในการตระหนักว่าเมื่อใดจึงจะต้องการสารสนเทศ ความสามารถในการค้นหาสารสนเทศ ความสามารถในการประเมินสารสนเทศ ความสามารถในการประมวลผลสารสนเทศ ความสามารถในการใช้และการสื่อสารสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างบุคคลให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งหมายถึงการเป็นผู้ที่สามารถค้นหา ประเมินและใช้สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อการแก้ปัญหาต่าง ๆ หรือเพื่อการตัดสินใจ นอกจากนี้ การรู้สารสนเทศยังเกี่ยวข้องกับชุดของทักษะต่าง ๆ เช่น ทักษะทางเทคโนโลยี และทักษะทางปัญญา

จากแนวความคิดและความหมายของการรู้สารสนเทศที่นักวิชาการให้ไว้ในลักษณะต่าง ๆ กัน แต่โดยทั่วไปแล้วหมายถึง ทักษะความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการวิเคราะห์ความต้องการสารสนเทศ และการเข้าถึงสารสนเทศ การประเมินผลและการนำสารสนเทศไปใช้ อย่างไรก็ตาม การให้ความหมายและคำอธิบายของทักษะทางด้านการรู้สารสนเทศพอสรุปได้ตามคำอธิบายของเอกสารมาตรฐานที่จัดทำโดย Council of Australian University Libraries (CAUL) ในปี 2001 โดยได้กำหนดความหมายของ การรู้สารสนเทศ (Information Literacy) คือ ความเข้าใจและกลุ่มของความสามารถส่วนบุคคลที่จะวิเคราะห์ได้ว่าเมื่อใดต้องการสารสนเทศ มีความสามารถในการกำหนดแหล่ง ประเมินและใช้สารสนเทศที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ซึ่งจะส่งผลให้ผู้มีความสามารถด้านการรู้สารสนเทศ (Information Literate Person) คือ ผู้ที่สามารถเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถประเมินสารสนเทศได้อย่างมีหลักการ สามารถใช้สารสนเทศได้อย่างถูกต้องและสร้างสรรค์ สามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปใช้ในการศึกษาหรือติดตามสารสนเทศตามความถนัดและความสนใจของแต่ละบุคคล สามารถทำความเข้าใจและเห็นคุณค่าทางวรรณกรรมและนำสารสนเทศไปใช้อย่างสร้างสรรค์ เป็นผู้ที่ใฝ่ความเป็นเลิศทางสารสนเทศและมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความเข้าใจความสำคัญของสารสนเทศในสังคมแบบประชาธิปไตยและใช้สารสนเทศเพื่อให้เกิดผลเชิงบวกต่อสังคม เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมที่เหมาะสม มีจริยธรรมในการใช้สารสนเทศและเทคโนโลยี และสามารถเข้าร่วมกับชุมชนและสังคมในการสื่อสารและสร้างความรู้ และผลสัมฤทธิ์จากการรู้สารสนเทศถือได้ว่าเป็นกุญแจสำคัญของการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้นอาจ สามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า การรู้สารสนเทศหมายถึง ความสามารถของบุคคลในกลุ่มของทักษะสำคัญ 3 ประการ คือ

- 1) ความสามารถในการกำหนดความต้องการสารสนเทศ
 - 1.1) ทักษะในการหาหัวข้อที่ตรงกับความต้องการได้
 - 1.2) ทักษะในการสร้างกรอบแนวคิด (Concept Mapping) ได้
- 2) ความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศ
 - 2.1) ทักษะในการเลือกแหล่งสารสนเทศ ประเภททรัพยากร ที่ต้องการได้
 - 2.2) ทักษะในการใช้เครื่องมือช่วยค้น เช่น การใช้ OPAC, อินเทอร์เน็ต
 - 2.3) ทักษะในการใช้กลยุทธ์ในการสืบค้น ซึ่งสามารถใช้ทั้งระดับเบื้องต้นและขั้นสูง
 - 2.4) ทักษะในการค้นหาเพื่อให้พบสารสนเทศที่ต้องการ เช่น การใช้เลขเรียกหนังสือ

3) ความสามารถในการนำสารสนเทศไปใช้

3.1) ทักษะในการประเมินความน่าเชื่อถือของสารสนเทศ

3.2) ทักษะในการวิเคราะห์ เพื่อตีความสารสนเทศที่ได้มาว่าสารสนเทศใดควรนำมาใช้

3.3) ทักษะในการสังเคราะห์สารสนเทศ ซึ่งเป็นความสามารถในการเขียนสรุปจากสารสนเทศที่ได้มาทั้งหมด

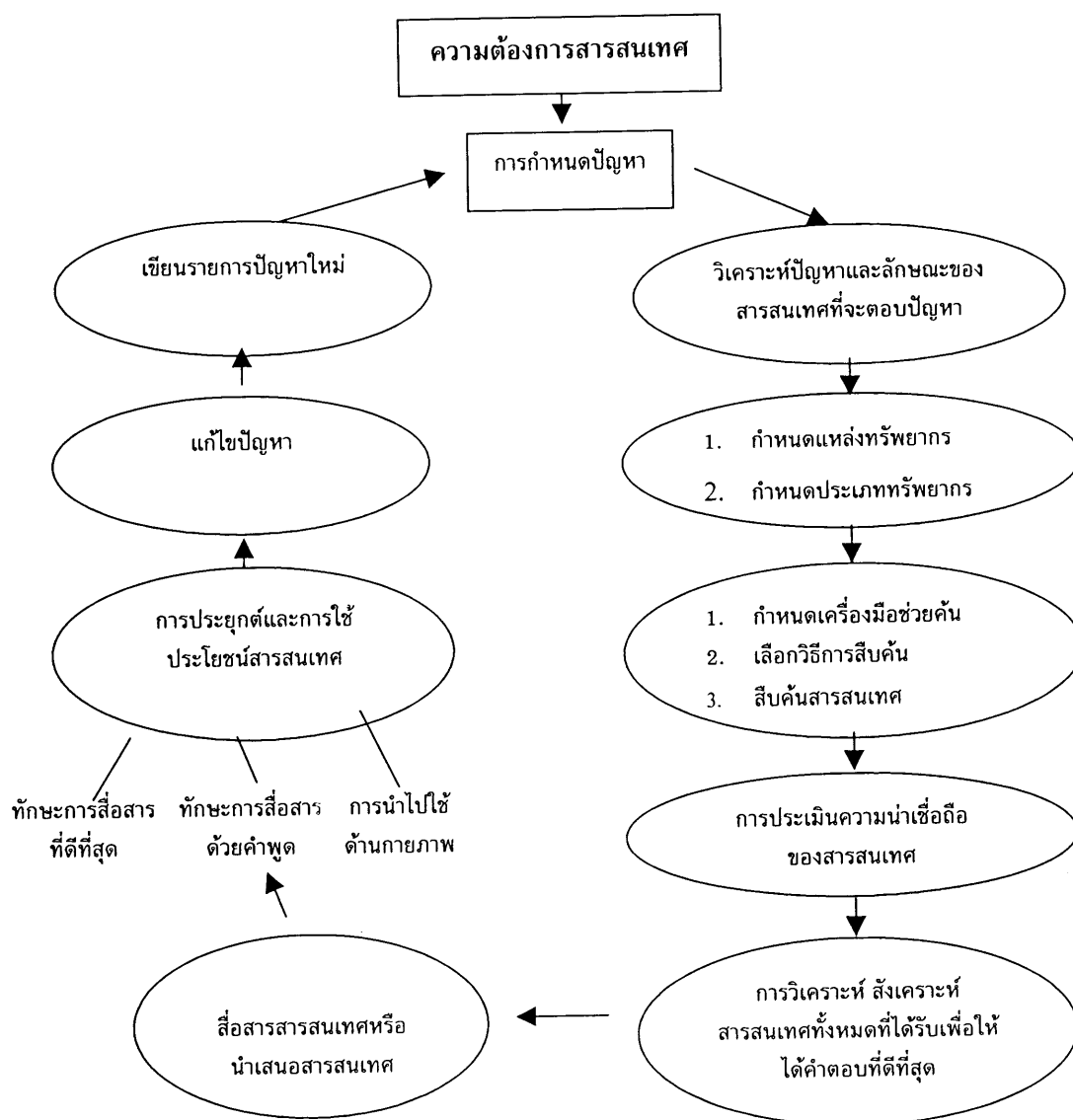
3.4) ทักษะในการสื่อสาร นำเสนอสารสนเทศที่สังเคราะห์เรียบร้อยแล้ว ซึ่งอาจนำเสนอในรูปแบบของรายงานหรือการนำเสนอหน้าชั้น เป็นต้น

เมื่อบุคคลมีความสามารถข้างต้นแล้ว บุคคลดังกล่าวจะเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ซึ่งจำเป็นในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และส่งผลให้บุคคลเป็นผู้ที่มีความสามารถด้านการรู้สารสนเทศ (Information Literate People) และนอกจากนั้น Bruce (1997) กล่าวว่าในสังคมสารสนเทศนั้นยังปรากฏแนวคิดที่มีความสัมพันธ์กับการรู้สารสนเทศอีก 5 ประการ คือ การรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology Literacy) การรู้คอมพิวเตอร์ (Computer Literacy) การรู้ห้องสมุด (Library Literacy) ทักษะทางสารสนเทศ (Information Skills) และ ความสามารถในการเรียนรู้ (Learning to Learn)

1.2 วัฏจักรการรู้สารสนเทศ

จากความหมายของการรู้สารสนเทศที่หลากหลาย ผู้วิจัยได้นำความหมายเหล่านั้นมาวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิดของ Whitson & Amstutz (1997 อ้างถึงใน รังสรรค์ สุกันทา, 2543) และนำเสนออย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้เข้าใจง่ายในรูปแบบของ วัฏจักรการรู้สารสนเทศ (Information Literacy Cycle) วัฏจักรนี้ คือ เริ่มต้นที่บุคคลกำหนดปัญหาหรือประเด็นคำถามแล้วพิจารณาสารสนเทศที่จะใช้ตอบคำถามโดยการวิเคราะห์ว่าจะสามารถสืบค้นสารสนเทศเหล่านั้นได้อย่างไร ซึ่งรวมถึงแหล่งสารสนเทศจากแหล่งบุคคล แหล่งสถาบัน แหล่งสารสนเทศทางอิเล็กทรอนิกส์ แหล่งสื่อมวลชน ประเภททรัพยากรสารสนเทศจะอยู่ในรูปของ สิ่งตีพิมพ์ สิ่งไม่ตีพิมพ์ และสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ และกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการสืบค้นและเลือกวิธีการสืบค้นตามลักษณะของเครื่องมือซึ่งมีทั้งในระดับพื้นฐานและขั้นสูงเพื่อให้ได้สารสนเทศที่ตรงตามความต้องการ และเมื่อได้สารสนเทศที่ต้องการแล้ว จะต้องนำสารสนเทศดังกล่าวมาประเมินสารสนเทศว่ามีความน่าเชื่อถือและมีความถูกต้องหรือไม่ หากพบว่าเป็นสารสนเทศจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ บุคคลต้องสังเคราะห์สารสนเทศที่ได้ทั้งหมดเพื่อให้เกิดความเข้าใจ และสามารถจัดระเบียบสารสนเทศได้ด้วยตนเองทั้งหมด เพื่อออกแบบคำตอบที่ดีที่สุดจากการใช้สารสนเทศที่ผ่านการสังเคราะห์แล้ว อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจโดยนำเสนอสารสนเทศที่ได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ไปประยุกต์และการใช้ประโยชน์จากสารสนเทศ ซึ่งการสื่อสารสารสนเทศมีหลายรูปแบบ เช่น การเขียน การสื่อสารด้วยคำพูด หรือนำไปใช้ด้านกายภาพ ท้ายสุดเมื่อมีสารสนเทศที่ตอบคำถามได้ไม่เพียงพอหรือต้องการการอธิบายเพิ่มเติมวัฏจักรการรู้สารสนเทศจะเริ่มต้นใหม่อีกครั้งและดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ต่อไปรายละเอียดดังที่ปรากฏในแผนภาพ

วัฏจักรการรู้สารสนเทศ (Information Literacy Cycle)

ภาพที่ 1 วัฏจักรการรู้สารสนเทศ (Information Literacy Cycle)

1.3 ลักษณะของผู้รู้สารสนเทศ (Information Literate Person)

จากความหมายของการรู้สารสนเทศ เมื่อบุคคลได้รับการเรียนรู้ การฝึกอบรมให้เข้าใจและมีการรู้สารสนเทศอย่างถ่องแท้แล้ว บุคคลเหล่านั้นจะเป็นผู้รู้สารสนเทศ ซึ่งลักษณะของผู้รู้สารสนเทศนั้นได้มีคำอธิบายไว้หลายทัศนะ ดังนี้

Association of College & Research Libraries (ACRL) (2000) กล่าวว่า ผู้รู้สารสนเทศต้องมีความสามารถดังนี้ คือ สามารถกำหนดขอบเขตสารสนเทศที่ต้องการได้ สามารถเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถประเมินสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศได้อย่างมีวิจารณญาณ สามารถเลือกสรรนำมาผนวกให้เป็นพื้นฐานความรู้ได้ สามารถใช้สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ และสามารถเข้าใจเศรษฐกิจ กฎหมายและสังคมโดยรอบในการใช้สารสนเทศ และสามารถเข้าถึงและใช้สารสนเทศได้อย่างมีศีลธรรม จริยธรรมและถูกต้องตามกฎหมาย

ในขณะที่ สมาคมห้องสมุดอเมริกัน ALA Presidential Committee on Information Literacy (1989) กล่าวว่า ผู้รู้สารสนเทศ คือ ผู้ที่มีความตระหนักว่าเมื่อใดจึงจำเป็นต้องใช้สารสนเทศและสามารถค้นหา ประเมิน และใช้สารสนเทศที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Burchinal (1976) กล่าวว่า การเป็นผู้รู้สารสนเทศต้องมีทักษะต่อไปนี้ คือ การหาแหล่งและใช้สารสนเทศที่ต้องการเพื่อแก้ไขปัญหาและตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพและได้ประสิทธิผล

อย่างไรก็ตาม Zurkowski (1974 อ้างถึงใน Behrens, 1994) กล่าวว่า ผู้รู้สารสนเทศ คือ ผู้ที่ถูกฝึกฝนให้ใช้ประโยชน์จากแหล่งสารสนเทศเพื่อการทำงาน ที่ได้เรียนรู้เรื่องเทคนิคและทักษะการใช้ประโยชน์จากสารสนเทศเป็นเครื่องมือได้ดีพอ ๆ กับ แหล่งปฐมภูมิในการนำสารสนเทศมาใช้เพื่อการแก้ไขปัญหา

ดังนั้น การที่จะเป็นผู้รู้สารสนเทศได้นั้นบุคคลต้องถูกฝึกฝนมาเป็นอย่างดี เพื่อให้เกิดคุณลักษณะ 10 ประการ (Council of Australian University Librarians, 2001) ดังนี้

- 1) สามารถจำแนกความต้องการสารสนเทศได้
- 2) สามารถกำหนดขอบเขตสารสนเทศที่ต้องการได้
- 3) สามารถเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- 4) สามารถประเมินสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศได้อย่างมีวิจารณญาณ
- 5) สามารถเลือกสรรนำมาผนวกให้เป็นพื้นฐานความรู้ได้
- 6) สามารถใช้สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์
- 7) สามารถเข้าใจเศรษฐกิจ กฎหมายและสังคมโดยรอบในการใช้สารสนเทศ
- 8) สามารถเข้าถึงและใช้สารสนเทศได้อย่างมีศีลธรรม จริยธรรมและถูกต้องตามกฎหมาย
- 9) สามารถจัดกลุ่ม จัดเก็บ จัดการ และเขียนสารสนเทศที่สะสมหรือสร้างขึ้นใหม่ได้
- 10) สามารถยอมรับได้ว่าการรู้สารสนเทศเป็นสิ่งที่ต้องมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1.4 มาตรฐานการรู้สารสนเทศ

มาตรฐานการรู้สารสนเทศนี้พัฒนาขึ้นครั้งแรก ในปี 1987 คือ Information Literacy Standards for Higher Education ซึ่งเป็นมาตรฐานที่ The Association of College and Research Libraries ของประเทศสหรัฐอเมริกา รับรองเมื่อเดือนมกราคม 2000 และภายหลังได้รับการรับรองโดย The American Association for Higher Education และ US Accreditation Bodies

ในปี 1998 สมาคมห้องสมุดอเมริกัน (ALA, 1998) ได้ศึกษาผู้ใช้งานมีปัญหาไม่สามารถใช้สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากการที่สารสนเทศเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงประกาศให้สมาชิกของสมาคมปรับโครงสร้างการสอนใหม่ซึ่งแต่เดิมสอนการใช้ห้องสมุดไปเป็นการสอนทักษะการรู้สารสนเทศแทน โดยมีความเชื่อว่าการที่ผู้ใช้จะนำสารสนเทศมาใช้ได้อย่างประสบความสำเร็จนั้นต้องประกอบด้วยองค์ประกอบของการรู้สารสนเทศ 7 ประการ ดังนี้

1. การกำหนดความต้องการสารสนเทศ ผู้มีการรู้สารสนเทศต้องสามารถ

- 1.1 เข้าใจความแตกต่างในการใช้สารสนเทศเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะอย่าง เช่น เพื่อประกอบอาชีพ เพื่องานทางวิชาการหรือเพื่อความบันเทิง
- 1.2 สามารถกำหนดกรอบความต้องการของตนได้ว่าต้องการสารสนเทศเพื่อตอบคำถามใด ในคำถามต่อไปนี้: ใคร อะไร เมื่อไร ที่ไหน อย่างไร ทำไม
- 1.3 สามารถเชื่อมโยงจากสารสนเทศที่ต้องการกับความรู้ที่มีอยู่ก่อนได้
- 1.4 สามารถกำหนดหรือตั้งคำถามได้ว่าเป็นความต้องการคำตอบแบบปลายเปิด ความต้องการเพื่อแสวงหาทางเลือกทางใดทางหนึ่ง หรือเป็นความต้องการที่จะพิสูจน์ว่าใช่หรือไม่ใช่

2. การใช้กลยุทธ์การค้น เมื่อสามารถกำหนดความต้องการของตนเองได้แล้วจะต้องสามารถวางแผนการค้นได้ กล่าวคือ ผู้มีการรู้สารสนเทศต้องสามารถในประเด็นย่อยต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1 กำหนดความต้องการโดยแยกออกเป็นประเด็นหรือคำถามย่อย ๆ อย่างมีความสัมพันธ์กันโดยเฉพาะการโยงจากประเด็นหลักไปสู่ประเด็นย่อยในลักษณะของลำดับชั้นของหัวข้อ
- 2.2 สามารถระดมความคิดว่าประเด็นที่ต้องการสารสนเทศนั้นเกี่ยวข้องกับสิ่งใดบ้าง หรือมีสิ่งแวดล้อมใดที่มีความสัมพันธ์กับเรื่องนั้น ทำรายการของเรื่องที่เกี่ยวข้องหรือทำโครงเรื่องและบอกลักษณะของข้อมูลที่ต้องการได้
- 2.3 เลือกแหล่งที่จะสืบเสาะสารสนเทศได้
- 2.4 กำหนดความคิด คำสำคัญ หัวเรื่อง หรือคำอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้
- 2.5 กำหนดได้ว่าควรใช้แหล่งการค้นใด และเข้าใจความสำคัญของการใช้แหล่งการค้นมากกว่าหนึ่งแหล่ง
- 2.6 กำหนดแหล่งที่คาดว่าจะพบสารสนเทศ
- 2.7 กำหนดเงื่อนไขของการประเมินแหล่งการค้น เช่น ระยะเวลาของเรื่อง ประเภทสื่อหรือสิ่งพิมพ์และรูปแบบการนำเสนอ

3. การกำหนดแหล่งที่มีทรัพยากร เนื่องจากมีทรัพยากรสารสนเทศอยู่เป็นจำนวนมาก ผู้ค้นจึงต้องมีความเข้าใจในด้านความหลากหลายของทรัพยากร ดังนั้น ผู้มีการรู้สารสนเทศต้องสามารถในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 3.1 ใช้บัตรรายการและเครื่องมือช่วยในการค้นคว้าจากบรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์
- 3.2 กำหนดแหล่งที่มีสารสนเทศ จากหน่วยงานภายนอก เพื่อใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุด บริการเอกสารทางไกล หรือการค้นจากฐานข้อมูลออนไลน์
- 3.3 กำหนดแหล่งค้นคว้าที่สามารถแสวงหาสารสนเทศได้ เช่น องค์กรของรัฐบาล บัณฑิตวิทยาลัย และห้องสมุดของหน่วยงานอื่น ๆ
- 3.4 กำหนดแหล่งสารสนเทศจากบุคคล โดยการสัมภาษณ์หรือสำรวจ
- 3.5 กำหนดบุคลากรที่ควรขอคำแนะนำ เช่น บรรณารักษ์ นักโสตทัศนศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ
- 3.6 เข้าใจและสามารถใช้จัดการเข้าถึง (Access point) เพื่อค้นสารสนเทศที่ต้องการ เช่น ดัชนี ตาราง ส่วนโยง สารบัญ และตรรกะแบบบูลีน เป็นต้น

4. การประเมินและทำความเข้าใจสารสนเทศ เมื่อสามารถใช้เครื่องมือทางบรรณานุกรมและสื่อการค้นอื่น ๆ ในการค้นคว้าแล้ว เมื่อได้ผลการค้นจะต้องสามารถเลือกได้ว่าควรค้นคว้าจากเอกสารรายการใด โดยผู้มีการรู้สารสนเทศต้องสามารถ

- 4.1 เลือกเฉพาะรายการที่ตรงกับความต้องการ หรือสามารถกำหนดได้ว่ารายการใดเกี่ยวข้องกับสารสนเทศสำคัญในเอกสาร
- 4.2 สามารถแยกความแตกต่างของเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิได้
- 4.3 สามารถแยกความแตกต่างของข้อเท็จจริง ความเห็น ทศนะ ข้อเสนอแนะ อคติและโฆษณาชวนเชื่อได้
- 4.4 เข้าใจหลักเหตุผลและระบุได้ว่ามีการนำเสนอสารสนเทศอย่างสมเหตุสมผลหรือไม่
- 4.5 กำหนดหรือแยกประเภทแหล่งข้อมูลได้ว่าเป็นงานทางวิชาการ การวิจารณ์ สารคดี เรื่องเล่า หรือบันเทิงคดี
- 4.6 เข้าใจและสามารถเชื่อมโยงความคิดในเอกสารเข้าด้วยกัน
- 4.7 สามารถแยกเหตุและผลออกจากกัน
- 4.8 สามารถแยกได้ว่าในเอกสารที่ค้นคว้าทั้งหมดนั้น ส่วนใดมีความเห็นตรงกันส่วนใดมีความเห็นแตกต่างกัน
- 4.9 เลือกสารสนเทศที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระดับการเรียนรู้หรือระดับการศึกษา
- 4.10 สามารถทบทวนปัญหาใหม่ได้ ถ้าจำเป็น

5. การตีความสารสนเทศ เมื่อเข้าถึงสารสนเทศและสามารถเลือกสารสนเทศได้แล้ว จะต้องใช้สารสนเทศในการแก้ปัญหาของตนเองได้ โดยผู้มีการรู้สารสนเทศต้องสามารถ

- 5.1 สามารถสรุปประเด็นและเนื้อหาด้วยสำนวนของตนเองอย่างชัดเจน รวมทั้งสามารถเลือกข้อความสำคัญที่จะนำมาใช้อ้างอิงได้
- 5.2 นำสารสนเทศที่ได้รับมาทั้งหมดมาสังเคราะห์ใหม่
- 5.3 ประมวลและวิเคราะห์สารสนเทศเดิมให้เกิดสารสนเทศใหม่

- 5.4 ประเมินสารสนเทศที่ได้รับมาทั้งหมดว่า สามารถตอบคำถามที่กำหนดไว้ตั้งแต่แรกได้ครบถ้วนหรือไม่ และจะต้องค้นคว้าตรวจสอบหรือวิเคราะห์เพิ่มเติมหรือไม่
- 5.5 สามารถเขียนข้อสรุปได้

6. การสื่อสารสารสนเทศ เมื่อศึกษาและวิเคราะห์จนได้ข้อมูลตรงความต้องการแล้ว จะต้องสามารถนำสารสนเทศที่สังเคราะห์ได้นั้นไปสื่อสารกับผู้อื่นได้ โดยผู้มีการรู้สารสนเทศต้องสามารถ

- 6.1 สามารถเลือกประเด็นและแสวงหาข้อสรุปได้ว่าควรนำเสนอประเด็นใด และจะนำสารสนเทศเนื้อหาอะไรไปแลกเปลี่ยนกับผู้อื่น
- 6.2 สามารถกำหนดแนวทางการนำเสนอได้เพื่อให้ความรู้ เพื่อชักชวน หรือเพื่อความบันเทิง
- 6.3 สามารถเลือกรูปแบบของการนำเสนอที่เหมาะสมกับผู้รับสารสนเทศ
- 6.4 สามารถจัดทำเอกสารต้นฉบับก่อนนำไปเผยแพร่ในรูปของบทความหรือสื่ออย่างอื่น
- 6.5 ในเอกสารหรือสื่อที่นำเสนอมีการอ้างอิงอย่างเหมาะสม

7. การประเมินผลผลิตจากสารสนเทศ การประเมินในที่นี้หมายถึงความสามารถที่จะระบุได้ว่า รายงานหรือสารสนเทศของตนมีคุณค่าเพียงใดและเป็นสารสนเทศที่ได้มาด้วยระเบียบวิธีที่ถูกต้องหรือไม่ การประเมินนี้เป็นการพิจารณาจากมุมมองของผู้เสนอรายงานเองก่อนที่รายงานนั้นจะได้รับการประเมินโดยบุคคลภายนอก การที่จะประเมินได้จะต้องมีความสามารถต่อไปนี้ คือ ผู้มีการรู้สารสนเทศต้องสามารถ

- 7.1 ระบุได้ว่าเนื้อหาและการนำเสนอสอดคล้องกับเงื่อนไขที่ได้รับการกำหนดหรือไม่
- 7.2 ระบุได้ว่ารายงานของตนนั้นควรขยายขอบเขตหรือเนื้อหาหรือไม่และหากเลือกใช้ระเบียบวิธีอย่างอื่นจะดีกว่าเดิมหรือไม่
- 7.3 ระบุได้ว่าตนเองได้เรียนรู้อะไรบ้าง ควรเรียนรู้อะไรต่อไป มีจุดอ่อนที่ควรนำไปปรับปรุงในการเสนอรายงานครั้งต่อไปอย่างไร

ในปี ค.ศ.2000 จากการประชุมปฏิบัติการระดับชาติในประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ริเริ่มและดำเนินการพิจารณามาตรฐานการรู้สารสนเทศของสหรัฐอเมริกาใหม่ โดย University of South Australia for the Council of Australia University Librarians (CAUL) ในวันที่ 22-23 กันยายน 2000 มีตัวแทน 62 แห่งจากมหาวิทยาลัยในประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์, โรงเรียน, The Technical and Further Education Sector, the Council of Australian State Libraries และ the Australian Library and Information ได้ส่งตัวแทนเข้าร่วมพิจารณามาตรฐานการรู้สารสนเทศซึ่งพิจารณาจากงานวิจัย ทฤษฎี (บรรยายอย่างละเอียด) และการปฏิบัติของออสเตรเลีย โดย The Association of College and Research Libraries เป็นสถาบันที่อนุญาตให้นำมาตรฐานการรู้สารสนเทศของสหรัฐอเมริกามาดัดแปลงเพื่อให้เหมาะสมกับประเทศออสเตรเลีย โดยความแตกต่างหลัก ๆ ระหว่างมาตรฐานของสหรัฐอเมริกาและออสเตรเลีย คือ ส่วนเพิ่มเติมของทั้งสองมาตรฐานมาตรฐานใหม่มี 4 ลักษณะความสามารถในการควบคุมและใช้สารสนเทศ มาตรฐานทั้ง 7 แสดงให้เห็นว่าการรู้สารสนเทศเป็นกรอบความรู้ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และในการประชุมที่เมืองแคนเบอร์รา ในวันที่ 27-28 ตุลาคม 2000 The Council of Australia University Librarians จัดทำมาตรฐานการรู้สารสนเทศที่ปรับปรุงวิสัยทัศน์ตามมาตรฐานของสหรัฐอเมริกา โดยมีเจตนาพื้นฐานนำไปใช้ในการศึกษาระดับสูงแต่อาจจะประยุกต์เข้ากับการศึกษาในระดับอื่น ๆ ด้วย จนกระทั่งในปี 2001 Council of Australian University Librarians

(CAUL, 2001) ได้กำหนดมาตรฐานของผู้ที่มีความรู้สารสนเทศไว้ 7 มาตรฐานและอธิบายผลลัพธ์ของแต่ละมาตรฐานไว้ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ผู้ที่มีการรู้สารสนเทศยอมรับได้ว่าการสารสนเทศและกำหนดธรรมชาติและขอบเขตของสารสนเทศที่ต้องการได้ ซึ่งผู้รู้สารสนเทศต้องมีความสามารถ ดังนี้

- 1.1 ให้คำนิยามและชัดเจนในความต้องการสารสนเทศ
- 1.2 เข้าใจจุดประสงค์ ขอบเขตและความเหมาะสมของแหล่งสารสนเทศที่มีอยู่อย่างหลากหลาย
- 1.3 มีความสามารถพิจารณาค่าใช้จ่ายและกำไรในการจัดหาสารสนเทศที่ต้องการ
- 1.4 ประเมินเข้าถึงธรรมชาติและขอบเขตของสารสนเทศที่ต้องการ

มาตรฐานที่ 2 ผู้ที่มีการรู้สารสนเทศเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้รู้สารสนเทศต้องมีความสามารถ ดังนี้

- 2.1 เลือกวิธีการสืบค้นที่เหมาะสมที่สุดหรือเลือกเครื่องมือเข้าถึงสารสนเทศเพื่อค้นหาสารสนเทศที่ต้องการได้
- 2.2 สร้างและประยุกต์กลยุทธ์การสืบค้นที่ถูกต้องแบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2.3 ค้นคืนสารสนเทศโดยใช้วิธีการที่หลากหลายได้

มาตรฐานที่ 3 ผู้ที่มีการรู้สารสนเทศประเมินสารสนเทศและวิเคราะห์แหล่งสารสนเทศและรวบรวมสารสนเทศที่เลือกแล้วเข้าไปในพื้นฐานความรู้และวัดค่าของระบบ ซึ่งผู้รู้สารสนเทศต้องมีความสามารถ ดังนี้

- 3.1 กำหนดความสามารถของการเข้าถึงสารสนเทศ
- 3.2 สรุปแนวความคิดหลักได้มาจากการรวบรวมสารสนเทศ
- 3.3 มีความหมายและประยุกต์วิกฤตตอนแรกสำหรับการประเมินทั้งสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ
- 3.4 การเข้าใจทำให้มีเหตุผลและการอธิบายของแนวคิดสารสนเทศอภิปรายกับบุคคลอื่น ๆ ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ และ/หรือ ผู้ปฏิบัติ
- 3.5 ตัดสินใจได้ว่าสารสนเทศที่ได้ตอบคำถามในตอนแรกได้หรือไม่หากไม่ต้องการปรับปรุงใหม่

มาตรฐานที่ 4 ผู้ที่มีการรู้สารสนเทศต้องแบ่งกลุ่ม จัดเก็บ จัดการและร่างสารสนเทศใหม่จากสารสนเทศที่สะสมไว้หรือสร้างใหม่ ซึ่งผู้รู้สารสนเทศต้องมีความสามารถ ดังนี้

- 4.1 บอกขอบเขต การบันทึก และการจัดการสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศได้
- 4.2 สงวน รักษาทรัพยากรสารสนเทศเครื่องมือ ระบบและสิ่งอำนวยความสะดวกให้สมบูรณ์
- 4.3 ได้มาอย่างถูกต้องตามกฎหมาย จัดเก็บ และ เผยแพร่ทั้งตำรา ข้อมูล รูปภาพ หรือเสียง

มาตรฐานที่ 5 ผู้ที่มีการรู้สารสนเทศสามารถขยายความรู้ สร้างใหม่หรือสร้างความรู้ใหม่จากความรู้ดั้งเดิมและสร้างความเข้าใจเฉพาะตัวหรือเป็นสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งผู้รู้สารสนเทศต้องมีความสามารถ ดังนี้

- 5.1 ประยุกต์จากสิ่งเดิมและวางแผนสร้างสารสนเทศใหม่ ๆ และสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่มีความเฉพาะตัว
- 5.2 สังเคราะห์แนวคิดหลักเพื่อสร้างแนวคิดใหม่
- 5.3 เปรียบเทียบความเข้าใจใหม่กับความรู้เดิมเพื่อตัดสินใจเพิ่มค่า ความขัดแย้ง หรือลักษณะอื่น ๆ ของสารสนเทศ
- 5.4 แก้ไขปรับปรุงกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่
- 5.5 ติดต่อสื่อสารเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพ

มาตรฐานที่ 6 ผู้ที่มีการรู้สารสนเทศ เข้าใจวัฒนธรรม เศรษฐกิจ กฎหมายและสังคมรอบตัวถึงการรู้สารสนเทศและการเข้าถึงและการใช้สารสนเทศอย่างมีจริยธรรม ถูกกฎหมายและแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งผู้รู้สารสนเทศต้องมีความสามารถ ดังนี้

- 6.1 เข้าใจวัฒนธรรม จริยธรรม กฎหมายและเศรษฐกิจ สังคมสารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 6.2 กระทำตามกฎหมาย กฎเกณฑ์ นโยบายของสถาบัน และมีจรรยาบรรณที่สัมพันธ์กับการเข้าถึงและใช้ทรัพยากรสารสนเทศ
- 6.3 เห็นคุณค่าของการใช้แหล่งสารสนเทศจากผลิตภัณฑ์ของการสื่อสาร

มาตรฐานที่ 7 ผู้ที่มีการรู้สารสนเทศยอมรับได้ว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเป็นพลเมืองที่ดีนั้นต้องการการรู้สารสนเทศ ซึ่งผู้รู้สารสนเทศต้องมีความสามารถ ดังนี้

- 7.1 เห็นคุณค่าของความต้องการสารสนเทศเป็นไปอย่างต่อเนื่องร่วมกับการเรียนและเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนั้นการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิตจะเป็นไปได้
- 7.2 กำหนดได้ว่าสารสนเทศใหม่ ๆ นั้นเกี่ยวกับสถาบันประชาธิปไตยและระบบเฉพาะและขั้นตอนของงานประนีประนอมความแตกต่าง

จากมาตรฐานหลักทั้งสองแหล่งใหญ่ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น มีสถาบันการศึกษาหลายแห่ง ในหลายประเทศได้ดัดแปลงมาตรฐานการรู้สารสนเทศดังกล่าวเพื่อให้สอดคล้องกับความเหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมของแต่ละสถาบัน ดังเช่น University of California, Los Angeles (UCLA, 2001 อ้างถึงใน Caravello, 2001a) ได้กำหนดมาตรฐานการรู้สารสนเทศที่ดัดแปลงจากมาตรฐานสมาคมห้องสมุดสหรัฐอเมริกาเป็นทักษะการรู้สารสนเทศของมหาวิทยาลัยซึ่งประกอบด้วย ทักษะ 5 ประการคือ

ทักษะที่หนึ่ง ความสามารถในการกำหนดหัวข้อรายงานหรือเข้าใจปัญหาของตนเอง ซึ่งผู้รู้สารสนเทศต้องสามารถ

- 1.1 สามารถบอกคำถาม ปัญหาและหัวข้อที่ต้องการศึกษาได้
- 1.2 สามารถกำหนดคำศัพท์ คำสำคัญที่เกี่ยวข้องและกำหนดแนวคิดหลักของเรื่องได้
- 1.3 สามารถแยกประเภทของทรัพยากรได้ตามความเหมาะสมของเรื่องที่ศึกษา
- 1.4 ตัดสินใจได้ว่าจะใช้สารสนเทศจากแหล่งใด
- 1.5 เข้าใจถึงข้อจำกัดของสารสนเทศที่หามาได้

ทักษะที่สอง ความสามารถใช้แหล่งอ้างอิงและใช้กลยุทธ์ในการสืบค้นสารสนเทศอย่างเหมาะสมเพื่อให้ได้สารสนเทศที่ต้องการ ซึ่งผู้รู้สารสนเทศต้องสามารถ

- 2.1 รู้จักแหล่งอ้างอิงแต่ละประเภท
- 2.2 เลือกแหล่งอ้างอิงที่เหมาะสมสำหรับสืบค้นสารสนเทศเพื่อใช้ในการทำรายงาน
- 2.3 กำหนดหัวเรื่อง, คำสำคัญ และกลยุทธ์ในการสืบค้นด้วยตรรกะบูลีนที่เหมาะสมได้
- 2.4 สามารถใช้และเข้าถึงสารสนเทศในแหล่งอ้างอิงแต่ละประเภท

ทักษะที่สาม การค้นคืนสารสนเทศ ซึ่งผู้รู้สารสนเทศต้องสามารถ

- 3.1 สามารถใช้ฐานข้อมูลรายการบรรณานุกรมทรัพยากรห้องสมุดระบบออนไลน์ วรรณคดี และอินเทอร์เน็ต ในการเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 3.2 เขียนอ้างอิงได้ถูกต้อง
- 3.3 ถ่ายโอนหรือส่งการอ้างอิงทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ได้

3.4 มีความเข้าใจเรื่องเลขเรียกหนังสือและ URLs และสามารถนำไปใช้หาทรัพยากรห้องสมุดและเว็บไซต์ได้

ทักษะที่สี่ การประเมินสารสนเทศและวิธีการสืบค้น ซึ่งผู้รู้สารสนเทศต้องสามารถ

4.1 ตรวจสอบความน่าเชื่อถือ ผู้แต่ง ระดับ ความแม่นยำและระยะเวลาของแหล่งสารสนเทศ (รวมถึงแหล่งอ้างอิง หนังสือ บทความ เว็บไซต์ สื่อ และอื่น ๆ)

4.2 ตัดสินใจได้ว่าสารสนเทศที่ค้นคืนมาได้นั้น มีความสัมพันธ์และพอเพียงในการตอบคำถามวิจัยและสามารถหาเพิ่มเติมได้ถ้าต้องการ

ทักษะที่ห้า การวิเคราะห์ สังเคราะห์และนำเสนอสารสนเทศ ซึ่งผู้รู้สารสนเทศต้องสามารถ

5.1 วิเคราะห์การใช้และบูรณาการสารสนเทศจากแหล่งต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับคำถามการวิจัย

5.2 เข้าใจการอ้างอิงแหล่งสารสนเทศ

5.3 รวบรวมบรรณานุกรมและเขียนเชิงบรรณคดีได้

จากการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐานการรู้สารสนเทศจาก 3 แหล่งที่กล่าวมาข้างต้นสามารถเปรียบเทียบได้ดังนี้

ALA กำหนดองค์ประกอบ 7 ประการ	CAUL กำหนดมาตรฐาน 7 ประการ	UCLA กำหนดทักษะ 5 ทักษะ
1. การกำหนดความต้องการสารสนเทศ	มาตรฐานที่ 1 ผู้ที่มีการรู้สารสนเทศยอมรับได้ว่าต้องการสารสนเทศและกำหนดธรรมชาติและขอบเขตของสารสนเทศที่ต้องการได้	ทักษะที่หนึ่ง ความสามารถในการกำหนดหัวข้อรายงาน
2. การใช้กลยุทธ์การค้น	มาตรฐานที่ 2 ผู้ที่มีการรู้สารสนเทศเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ	ทักษะที่สอง ความสามารถใช้แหล่งอ้างอิงและใช้กลยุทธ์ในการสืบค้นสารสนเทศอย่างเหมาะสมเพื่อให้ได้สารสนเทศที่ต้องการ
3. การกำหนดแหล่งที่มีทรัพยากร	มาตรฐานที่ 3 ผู้ที่มีการรู้สารสนเทศประเมินสารสนเทศและวิเคราะห์แหล่งสารสนเทศและรวบรวมสารสนเทศที่เลือกแล้วเข้าไปในพื้นฐานความรู้และวัดค่าของระบบ	ทักษะที่สาม การค้นคืนสารสนเทศ
4. การประเมินและทำความเข้าใจสารสนเทศ	มาตรฐานที่ 4 ผู้ที่มีการรู้สารสนเทศต้องแบ่งกลุ่ม จัดเก็บ จัดการและร่างสารสนเทศใหม่ จากสารสนเทศที่สะสมไว้หรือสร้างใหม่	ทักษะที่สี่ การประเมินสารสนเทศและวิธีการสืบค้น

ALA กำหนดองค์ประกอบ 7 ประการ	CAUL กำหนดมาตรฐาน 7 ประการ	UCLA กำหนดทักษะ 5 ทักษะ
5. การตีความสารสนเทศ	มาตรฐานที่ 5 ผู้ที่มีการรู้สารสนเทศสามารถขยายความรู้ สร้างใหม่หรือสร้างความรู้ใหม่จากความรู้ดั้งเดิมและสร้างความเข้าใจเฉพาะตัวหรือเป็นสมาชิกในกลุ่ม	ทักษะที่ห้า การวิเคราะห์ สังเคราะห์และนำเสนอสารสนเทศ
6. การสื่อสารสนเทศ	มาตรฐานที่ 6 ผู้ที่มีการรู้สารสนเทศ เข้าใจวัฒนธรรม เศรษฐกิจ กฎหมายและสังคมรอบตัวถึงการสารสนเทศและการเข้าถึงและการใช้สารสนเทศอย่างมีจริยธรรม ถูกกฎหมายและแสดงความนับถือด้วย	
7. การประเมินผลผลิตจากสารสนเทศ	มาตรฐานที่ 7 ผู้ที่มีการรู้สารสนเทศยอมรับได้ว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเป็นพลเมืองที่ตื่นตัวต้องการการรู้สารสนเทศ	

จากทฤษฎีการรู้สารสนเทศดังกล่าว สามารถวิเคราะห์ได้ว่ามีลักษณะการเรียงลำดับตามวัฏจักรการรู้สารสนเทศ ซึ่งจากการเปรียบเทียบมาตรฐานการรู้สารสนเทศของ ALA CAUL และ UCLA และ ทักษะการรู้สารสนเทศที่นำมาใช้ในงานวิจัย สามารถจัดกลุ่มได้ 5 กลุ่ม ดังนี้

1. การกำหนดความต้องการ ในกรณีมาตรฐานของ ALA กำหนดไว้ว่าผู้รู้สารสนเทศต้องสามารถการกำหนดความต้องการสารสนเทศ ผู้มีการรู้สารสนเทศต้องสามารถ นอกจากนั้น CAUL กำหนดมาตรฐานที่ 1 ผู้ที่มีการรู้สารสนเทศยอมรับได้ว่าต้องการสารสนเทศและกำหนดธรรมชาติและขอบเขตของสารสนเทศที่ต้องการได้ และ UCLA ทักษะที่หนึ่ง ความสามารถในการกำหนดหัวข้อรายงานหรือเข้าใจปัญหาของตนเอง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้กำหนดให้เป็นทักษะที่ 1 ความสามารถในการกำหนดความต้องการสารสนเทศหรือเข้าใจปัญหาของตนเอง

2. การกำหนดแหล่งสารสนเทศ ในกรณีมาตรฐานของ ALA กำหนดไว้ว่าผู้รู้สารสนเทศต้องสามารถกำหนดแหล่งที่มีทรัพยากรเนื่องจากมีทรัพยากรสารสนเทศอยู่เป็นจำนวนมาก ผู้ค้นจึงต้องมีความเข้าใจในด้านความหลากหลายของทรัพยากร นอกจากนั้น CAUL ไม่ได้กำหนดไว้ชัดเจนแต่ผู้วิจัยคาดว่าน่าจะเกี่ยวข้องกับมาตรฐานที่ 2 ที่ผู้รู้สารสนเทศต้องเข้าถึงสารสนเทศได้ง่ายซึ่งน่าจะหมายถึงรวมถึงการเลือกใช้แหล่งสารสนเทศด้วย และ UCLA ทักษะที่สอง ความสามารถใช้แหล่งอ้างอิงและใช้กลยุทธ์ในการสืบค้นสารสนเทศอย่างเหมาะสมเพื่อให้ได้สารสนเทศที่ต้องการ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้กำหนดให้เป็นทักษะที่ 2 ความสามารถในการใช้แหล่งและทรัพยากรสารสนเทศ รวมทั้งการใช้กลยุทธ์ในการสืบค้นสารสนเทศอย่างเหมาะสมเพื่อให้ได้สารสนเทศที่ต้องการ

3. การเข้าถึงและการค้นคืน ในกรณีมาตรฐานของ ALA กำหนดไว้ว่าผู้รู้สารสนเทศต้องสามารถใช้กลยุทธ์การค้น เมื่อสามารถกำหนดความต้องการของตนเองได้แล้วจะต้องสามารถวางแผนการค้นได้ นอกจาก

นั้น CAUL กำหนดมาตรฐานที่ 2 ผู้ที่มีการรู้สารสนเทศเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ UCLA ทักษะที่สาม การค้นคืนสารสนเทศ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้กำหนดให้เป็นทักษะที่ 3 การสืบค้นสารสนเทศ

4. การประเมิน ในกรณีมาตรฐานของ ALA กำหนดไว้ว่าผู้รู้สารสนเทศต้องสามารถประเมินและทำความเข้าใจสารสนเทศ เมื่อสามารถใช้เครื่องมือทางบรรณานุกรมและสื่อการค้นอื่น ๆ ในการค้นคว้าแล้ว เมื่อได้ผลการค้นจะต้องสามารถเลือกได้ว่าควรค้นคว้าจากเอกสารรายการใด นอกจากนั้น CAUL กำหนดมาตรฐานที่ 3 ผู้ที่มีการรู้สารสนเทศประเมินสารสนเทศและวิเคราะห์แหล่งสารสนเทศและรวบรวมสารสนเทศที่เลือกแล้วเข้าไปในพื้นฐานความรู้และวัดค่าของระบบ และ UCLA ทักษะที่สี่ การประเมินสารสนเทศและวิธีการสืบค้น ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้กำหนดให้เป็น ทักษะที่ 4 การประเมินสารสนเทศ

5. การนำไปใช้ ในกรณีมาตรฐานของ ALA กำหนดไว้ว่าผู้รู้สารสนเทศต้องสามารถ การสื่อสารสารสนเทศ เมื่อศึกษาและวิเคราะห์จนได้ข้อมูลตรงความต้องการแล้ว จะต้องสามารถนำสารสนเทศที่สังเคราะห์ได้นั้นไปสื่อสารกับผู้อื่นได้ และการประเมินผลผลิตจากสารสนเทศ การประเมินในที่นี้หมายถึงความสามารถที่จะระบุได้ว่ารายงานหรือสารสนเทศของตนมีคุณค่าเพียงใดและเป็นสารสนเทศที่ได้มาด้วยระเบียบวิธีที่ถูกต้องหรือไม่ การประเมินนี้เป็นการพิจารณาจากมุมมองของผู้เสนอรายงานเองก่อนที่รายงานนั้นจะได้รับการประเมินโดยบุคคลภายนอก นอกจากนั้น CAUL กำหนดมาตรฐานที่ 4 ผู้ที่มีการรู้สารสนเทศต้องแบ่งกลุ่ม จัดเก็บ จัดการและร่างสารสนเทศใหม่ จากสารสนเทศที่สะสมไว้หรือสร้างใหม่ มาตรฐานที่ 5 ผู้ที่มีการรู้สารสนเทศสามารถขยายความรู้ สร้างใหม่หรือสร้างความรู้ใหม่จากความรู้ดั้งเดิมและสร้างความเข้าใจเฉพาะตัวหรือเป็นสมาชิกในกลุ่ม มาตรฐานที่ 6 ผู้ที่มีการรู้สารสนเทศ เข้าใจวัฒนธรรม เศรษฐกิจ กฎหมายและสังคมรอบตัวถึงการใช้สารสนเทศและการเข้าถึงและการใช้สารสนเทศอย่างมีจริยธรรม ถูกกฎหมายและแสดงความนับถือด้วย มาตรฐานที่ 7 ผู้ที่มีการรู้สารสนเทศยอมรับได้ว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเป็นพลเมืองที่ตื่นตัวต้องการการรู้สารสนเทศ และ UCLA กำหนดทักษะที่ห้า การวิเคราะห์ สังเคราะห์และนำเสนอสารสนเทศ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้กำหนดให้เป็น ทักษะที่ 5 การวิเคราะห์ สังเคราะห์และนำเสนอสารสนเทศ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวความคิดจากมาตรฐานการรู้สารสนเทศของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน (ALA, 1998) มาตรฐานการรู้สารสนเทศของ The Council of Australian University Libraries (CAUL, 2001) และ ทักษะการรู้สารสนเทศของ University of California, Los Angeles (UCLA, 2001) ซึ่งผู้วิจัยได้ดัดแปลงและปรับปรุงจากมาตรฐานดังกล่าวโดยการวิเคราะห์ทั้งในด้านความเหมือนและความแตกต่างรวมทั้งการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและนำมาปรับให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยขอนแก่น และสามารถทำความเข้าใจได้ง่ายขึ้นจึงปรับการรู้สารสนเทศเป็น 5 ทักษะและมีตัวชี้วัดดังนี้

ทักษะที่ 1 ความสามารถในการกำหนดความต้องการสารสนเทศหรือเข้าใจปัญหาของตนเอง
ดัชนีชี้วัด คือ

- 1) สามารถบอกคำถาม ปัญหาและหัวข้อที่ต้องการศึกษาได้
- 2) สามารถกำหนดคำศัพท์และคำสำคัญที่เกี่ยวข้อง
- 3) กำหนด วิเคราะห์แนวคิดหลักและประเด็นย่อยของเรื่องที่ศึกษาได้

ทักษะที่ 2 ความสามารถในการใช้แหล่งและทรัพยากรสารสนเทศ รวมทั้งการใช้กลยุทธ์ในการ
สืบค้นสารสนเทศอย่างเหมาะสมเพื่อให้ได้สารสนเทศที่ต้องการ
ดัชนีชี้วัด คือ

- 1) รู้จักแหล่งและทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่าง ๆ
- 2) ตัดสินใจได้ว่าควรใช้สารสนเทศจากแหล่งใด
- 3) เข้าใจถึงข้อจำกัดของสารสนเทศที่หามาได้
- 4) กำหนดหัวเรื่อง คำสำคัญ และใช้กลยุทธ์ในการสืบค้นสารสนเทศที่เหมาะสมได้

ทักษะที่ 3 การสืบค้นสารสนเทศ

ดัชนีชี้วัด คือ

- 1) ใช้ฐานข้อมูลรายการบรรณานุกรมทรัพยากรห้องสมุดระบบออนไลน์ ทรราชินี และ Internet ในการเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) ถ่ายโอนหรือส่งสารสนเทศทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ได้
- 3) ใช้และเข้าถึงสารสนเทศในแหล่งและทรัพยากรสารสนเทศแต่ละประเภท เช่น มีความเข้าใจเกี่ยวกับเลขเรียกหนังสือและ URLs สามารถนำไปใช้ในการค้นหาทรัพยากรห้องสมุดและ เว็บไซต์ ต่าง ๆ ได้

ทักษะที่ 4 การประเมินสารสนเทศ

ดัชนีชี้วัด คือ

- 1) ประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งและทรัพยากรสารสนเทศ (เช่น ผู้แต่ง ความถูกต้อง ความทันสมัย)
- 2) ตัดสินใจได้ว่าสารสนเทศที่ค้นคืนมาได้นั้น มีความสัมพันธ์และพอเพียงในการตอบสนองความต้องการสารสนเทศ สามารถสืบค้นเพิ่มเติมได้ถ้าต้องการ

ทักษะที่ 5 การวิเคราะห์ สังเคราะห์และนำเสนอสารสนเทศ

ดัชนีชี้วัด คือ

- 1) วิเคราะห์การใช้และบูรณาการสารสนเทศจากแหล่งต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับหัวข้อรายงาน
- 2) เข้าใจการอ้างอิงแหล่งและทรัพยากรสารสนเทศ
- 3) รวบรวมบรรณานุกรมและเขียนการอ้างอิงประเภทต่าง ๆ ได้
- 4) นำสารสนเทศที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในวิชาชีพ

ดังนั้น จึงสามารถกล่าวได้ว่ามาตรฐานที่ใช้ในการประเมินความรู้และทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาพยาบาล มหาวิทยาลัยขอนแก่น นั้น มีตรรกะที่ครอบคลุมมาตรฐานการรู้สารสนเทศของ ALA CAUL และ UCLA

2. การรู้สารสนเทศกับการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา

เนื่องจากในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและการขยายตัวอย่างรวดเร็วของแหล่งสารสนเทศ จากสาเหตุดังกล่าวสารสนเทศเกิดขึ้นมากมายทั้งในการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา ในสถานที่ทำงาน และในชีวิตประจำวัน แหล่งสารสนเทศมีทั้งในห้องสมุด แหล่งชุมชน องค์กร และที่น่าสนใจเป็นพิเศษคือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์และอินเทอร์เน็ตซึ่งมีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ นอกจากนั้นสารสนเทศที่เกิดขึ้นหลากหลายรูปแบบไม่มีการ กลั่นกรองในเรื่องการตรวจสอบความถูกต้อง (Authenticity) ความเชื่อมั่น (Reliability) และความ

เที่ยงตรง (Validity) คุณภาพของสารสนเทศในปัจจุบันจึงเป็นสิ่งท้าทายที่ผู้ใช้สารสนเทศต้องประเมินและทำความเข้าใจ ดังนั้น ด้วยเหตุนี้บุคคลจึงต้องให้ความสนใจและทำความเข้าใจเกี่ยวกับสารสนเทศให้มากขึ้นกว่าเดิม และนอกจากนั้นบุคคลจำเป็นต้องพัฒนาความสามารถเฉพาะตัวให้มากขึ้นจากเดิม จึงทำให้เกิดแนวคิดเรื่องการเรียนรู้สารสนเทศขึ้น

การเรียนรู้สารสนเทศเป็นกลุ่มของความสามารถที่ต้องการความสามารถเฉพาะตัวบุคคลเพื่อ “ยอมรับเมื่อมีสารสนเทศที่ต้องการและมีความสามารถหาแหล่ง, ประเมิน, และใช้สารสนเทศที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ” (ACRL Standards Committee, 2000) ความสามารถด้านการเรียนรู้สารสนเทศจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการกำหนดความต้องการสารสนเทศ การใช้กลยุทธ์การค้นหา การกำหนดแหล่งที่มีทรัพยากร การประเมินและทำความเข้าใจสารสนเทศ การตีความสารสนเทศ การสื่อสารสารสนเทศ การประเมินผลผลิตจากสารสนเทศ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต นับว่ามีความสำคัญต่อการประสบความสำเร็จของบุคคลในหลาย ๆ ด้าน อาทิ ในด้านการศึกษาด้านเศรษฐกิจ คุณภาพชีวิต และความเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตย และการเรียนรู้สารสนเทศยังเป็นการเพิ่มอำนาจของบุคคลในสังคมสารสนเทศอีกด้วย ประชากรที่เป็นผู้รู้สารสนเทศจึงถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ามากที่สุดของประเทศในยุคนี้

ในด้านสังคม ผู้ที่รู้สารสนเทศจะรู้ว่าจะสามารถใช้สารสนเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่องานและชีวิตประจำวันของตนอย่างไร จะสามารถเลือกสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ที่สุดเมื่อต้องการตัดสินใจ จะสามารถจัดการด้านเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นและช่วยเพิ่มโอกาสในการทำงานและความสำเร็จในงานอีกด้วย ผู้รู้สารสนเทศจะซาบซึ้งต่อคุณค่าและพลังของสารสนเทศ และจะเชื่อในความต้องการสารสนเทศเพื่อการแก้ปัญหาชีวิตของตน ชุมชน และสังคม บุคคลเหล่านี้จะมีลักษณะเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ในทางตรงข้าม การขาดความรู้และทักษะสารสนเทศจะทำให้ต้นทุนทางธุรกิจในแต่ละปีสูง ผลผลิตจะต่ำและคุณภาพผลผลิตยังต่ำอีกด้วย (สมาน ลอยฟ้า, 2544)

ในด้านการศึกษา การรู้สารสนเทศได้กลายเป็นประเด็นทางการศึกษาที่สำคัญในหลายประเทศ ดังเช่น สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และสิงคโปร์ เป็นต้น ซึ่งประเทศเหล่านี้ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการรู้สารสนเทศมานานกว่า 10 ปี โดยรัฐบาลของประเทศดังกล่าวได้ทำการศึกษาและเตรียมประชาชนให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตโดยเน้นว่า การรู้สารสนเทศต้องเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการศึกษากล่าวโดยสรุปการเรียนรู้สารสนเทศมีความสำคัญ (สมาน ลอยฟ้า, 2544) และมีเพิ่มความสำคัญขึ้นเรื่อย ๆ ดังนี้

ด้านศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนของประโยชน์ที่จะเกิดกับตัวผู้เรียนเอง และในส่วนของสถาบันการศึกษา

ส่วนประโยชน์ที่จะเกิดต่อผู้เรียน การรู้สารสนเทศเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการศึกษาทุกระดับและทุกสภาพการเรียนรู้ เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่มีศักยภาพในการเรียนรู้ตลอดชีวิตสามารถช่วยให้ผู้เรียนกลายเป็นผู้เรียนรู้ได้ด้วยตนเองมากขึ้น

ซึ่งผลของการรู้สารสนเทศที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนมีดังนี้

1. จะเป็นการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้จากรูปแบบเดิมที่ผู้เรียนมีลักษณะเป็นผู้ตามและผู้รับสารสนเทศจากผู้สอนไปเป็นผู้เรียนที่มีความกระตือรือร้น และเป็นผู้ควบคุมการเรียนรู้ของตนเองมากขึ้น
2. ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสามารถและความสนใจของแต่ละคน
3. ผู้เรียนจะรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง เมื่อได้รับมอบหมาย
4. ผู้เรียนจะเป็นผู้บริโภคสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น และจะรู้ว่าสารสนเทศมีการบันทึกไว้ในสื่อหลากหลายลักษณะซึ่งแต่ละรูปแบบจะสนองความสนใจที่แตกต่างกัน

5. ผู้เรียนจะมีความคิดเชิงวิเคราะห์มากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อต้องตัดสินใจเกี่ยวกับการที่จะต้องใช้ทรัพยากรสารสนเทศต่าง ๆ

การที่ผู้เรียนได้รับทักษะการรู้สารสนเทศเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เนื่องจากเมื่อผู้เรียนเกิดคำถาม ผู้เรียนสามารถใช้สารสนเทศที่มีอยู่ในแหล่งที่กว้างขวางและหลากหลายนำไปสร้างเป็นความรู้ ตอบคำถามได้และเกิดความคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทำให้ผู้เรียนสามารถบรรลุความสำเร็จตามหลักสูตรที่ได้ผสมผสานการรู้สารสนเทศเข้าไปในโครงสร้างของหลักสูตร และสามารถเรียนรู้ได้ถึงวิธีการเรียนที่จะทำให้ได้ความรู้นอกเหนือจากการเรียนในห้องเรียนและสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องแม้จบการศึกษาในหลักสูตรไปแล้วก็ตาม และจะช่วยให้ครูมีอิสระจากบทบาทของการเป็นผู้เชี่ยวชาญและผู้รอบรู้ในทุกสิ่งกลายเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้อำนวยการความสะดวกในการเรียนรู้ ส่วนรูปแบบการเรียนการสอนจะเปลี่ยนไปเป็นการเรียนรู้ที่อาศัยทรัพยากรเป็นสำคัญ (Resource-Based Learning)

ส่วนสถาบันอุดมศึกษา ประเทศต่าง ๆ เช่น ในสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และสิงคโปร์ ได้ให้ความสำคัญต่อการรู้สารสนเทศ และมีความพยายามที่จะสร้างทักษะดังกล่าวให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนกลายเป็นผู้ที่เรียนรู้อย่างอิสระและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งในการพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น มีจุดศูนย์กลางที่สถาบันอุดมศึกษา โดยเป็นแหล่งที่จะทำให้แน่ใจได้ว่าผู้เรียนจะมีความสามารถเฉพาะบุคคล มีความสามารถด้านสติปัญญา ความมีเหตุผล และการคิดวิเคราะห์ โดยสถาบันการศึกษาจะต้องสร้างกรอบให้ผู้เรียนทราบว่าเรียนอย่างไร สถาบันการศึกษาต้องจัดหาฐานสำหรับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในทุกส่วนของสาขาวิชา อาชีพ นอกจากนี้ยังสร้างกรอบบทบาทการเป็นพลเมืองและสมาชิกในชุมชนที่ดี การรู้สารสนเทศจึงเป็นกุญแจ เป็นส่วนประกอบ และส่วนสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ความสามารถด้านการรู้สารสนเทศขยายไปถึงการเรียนรู้ที่นอกเหนือจากในห้องเรียนและการจัดแบบฝึกหัดให้สำรวจด้วยตนเองจะเป็นการนำไปสู่การมีความสามารถเฉพาะบุคคลซึ่งเป็นสิ่งแรกที่จะเป็นผู้เชี่ยวชาญและจะเพิ่มความเชี่ยวชาญขึ้นเรื่อย ๆ เพราะการรู้สารสนเทศช่วยให้ผู้เรียนเพิ่มความสามารถในการประเมิน จัดการและใช้สารสนเทศได้ ดังนั้นในการรู้สารสนเทศจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา และสถาบันการศึกษาควรจะต้องรับผิดชอบในการสอนทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งเป็นความสามารถที่จำเป็นในยุคสังคมสารสนเทศ (ACRL, 2000) ลักษณะของการให้การรู้สารสนเทศนั้น สถาบันการศึกษาควรจัดการรู้สารสนเทศเข้าไปผนวกในหลักสูตรทุกรายวิชา หรือจัดสอนเป็นรายวิชา ซึ่งต้องสร้างความร่วมมือกันระหว่าง คณะวิชา ผู้สอน บรรณารักษ์ และผู้บริหาร โดยที่ครูผู้สอนและคณะวิชาต้องสร้างเนื้อหาสำหรับการเรียนรู้ โดยเริ่มต้นที่การสำรวจความไม่รู้และนำเสนอคำแนะนำว่าควรทำอย่างไรเมื่อต้องการหาสารสนเทศที่ต้องการได้และพัฒนารู้สารสนเทศให้ผู้เรียนต่อไป บรรณารักษ์ห้องสมุดควรร่วมมือกันประเมินและคัดสรรแหล่งที่จะสร้างความรู้สำหรับรายวิชาต่าง ๆ และให้บริการ บำรุงรักษา สะสม และสร้างวิธีการเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการได้ และผู้บริหารควรสนับสนุนและสร้างโอกาสแห่งความร่วมมือและพัฒนาบุคลากร พร้อมทั้งสนับสนุนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้เกิดการพัฒนาต่อไป (ALA, 1998; CAUL, 2001)

นอกจากนั้น สถาบันการศึกษาควรพัฒนาตนเองให้มีแหล่งสารสนเทศซึ่งมักจะเป็นการจัดหาหรือสร้างเครือข่ายและช่องทางอื่น ๆ ด้วยเทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนที่จะเกิดขึ้น แม้ในกรณีที่ผู้สอนและผู้เรียนไม่ได้อยู่ในสถานที่เดียวกันและ/หรือในเวลาเดียวกัน ดังนั้น การเรียนการสอนเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศนั้น ในหลักสูตรการศึกษาทางไกลผู้เรียนก็จะสามารถพัฒนาประสบการณ์ในการรู้สารสนเทศให้กับผู้เรียนนอกห้องเรียนซึ่งไม่ต่างกับการเรียนในห้องเรียนได้เช่นเดียวกัน

3. การรู้สารสนเทศกับการเรียนการสอนทางการพยาบาล

การศึกษาทางการพยาบาลในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยจึงได้จัดการศึกษา การพยาบาลไว้ในระดับอุดมศึกษา ซึ่งวิชาชีพพยาบาลนั้นเป็นวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งศาสตร์และองค์ความรู้ทางการ พยาบาลมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาจากความเจริญที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างรวดเร็วและภาวะการเปลี่ยน แปลงของวิชาชีพยังเป็นไปตามสภาวะของโรคภัยที่รุนแรงเพิ่มขึ้น ความก้าวหน้าของวิทยาการการรักษา และ เทคโนโลยีทางการแพทย์ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสารสนเทศทางการพยาบาลและ การเพิ่มขึ้นสารสนเทศทางการพยาบาลที่เพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าในทุก ๆ 5 ปี (Weaver, 1993) ดังนั้น พยาบาลจึง จำเป็นต้องมีความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศที่มีมากมายในปัจจุบันและคัดเลือกสารสนเทศที่มีคุณภาพ เพื่อนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจให้การรักษาพยาบาลที่ดีที่สุดให้แก่ผู้รับบริการ

ในสภาวะการณ์สุขภาพปัจจุบันประชาชนให้ความสำคัญกับการรับรู้ข้อมูลสารสนเทศด้านสุขภาพ มากขึ้น และตระหนักถึงสิทธิพื้นฐานของตนที่ควรได้รับการบริการสุขภาพ โดยเฉพาะในเรื่องสิทธิผู้ป่วย ดังปรากฏในงานวิจัยของศิริวรรณ แพงกระโทก (2543) ที่พบว่าผู้ป่วยต้องการสารสนเทศทั่วไปเกี่ยวกับ เอกสารแสดงสิทธิประโยชน์ของผู้ป่วยในการเข้ารับการรักษาพยาบาลมากที่สุด เพื่อที่จะได้รับการบริการที่มีคุณ ภาพด้วยความเท่าเทียม โดยควรได้รับทราบข้อมูลที่ถูกต้อง ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับโรคที่เป็น วิธีการตรวจ รักษา การให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลตนเองเช่นจากการให้ความรู้ด้วยการสอนโดยตรง แผ่นพับ นิทรรศการ โปสเตอร์ จากแหล่งและบุคลากรทางการพยาบาลที่มีคุณภาพซึ่งเป็นบทบาทสำคัญของพยาบาลวิชาชีพ ดังนั้น บุคลากรทางการพยาบาลจึงควรมีคุณสมบัติที่จำเป็นต่าง ๆ ซึ่งทักษะหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาการปฏิบัติการ พยาบาลและนำไปสู่การพัฒนาวิชาชีพการพยาบาลได้อย่างมีมาตรฐาน คือ การพยาบาลโดยใช้ข้อมูล เชิงประจักษ์ (evidence-based nursing : EBN) ซึ่งหมายถึงการพยาบาลที่ใช้การบูรณาการผลการวิจัย ทฤษฎี ทางการพยาบาลและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเหตุผลทางพยาธิสรีรภาพ ประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติและความพึงพอ ใจของผู้ใช้บริการหรือผู้ป่วยเป็นแนวทางในการตัดสินใจและให้บริการโดยคำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมด้วย (อรสา กงตาล, 2548) โดยสามารถนำทักษะดังกล่าวมาใช้ปฏิบัติการพยาบาลอย่างมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิผล

ขณะเดียวกันสภาวะการณ์ด้านการศึกษาของกระทรวงสาธารณสุข (อำพล จินดาวัฒนะ, 2539) ระบุว่า ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษาของกระทรวงสาธารณสุขนั้นควรมีคุณลักษณะที่นอกเหนือจากมีความรู้ ในสาขาวิชาชีพของตนแล้วยังต้องเป็นผู้ใฝ่หาความรู้ตลอดเวลา (life-long learning) ซึ่งสอดคล้องกับ มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต โดยนอกจากที่บัณฑิตต้องมีความรู้ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทางวิชาการอย่างมีเหตุผล บัณฑิตควรมีจิตสำนึกในการใฝ่ศึกษาได้อย่าง ต่อเนื่อง ขณะเดียวกัน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์เฉพาะ ของบัณฑิตคณะพยาบาลฯ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของวิชาชีพไว้ 3 ด้าน (คู่มือประกันคุณภาพ คณะพยาบาลศาสตร์, 2542) คือ 1. ด้านทักษะพื้นฐาน ซึ่งบัณฑิตควรมีทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง และ 2. ด้านทักษะเชิงวิชาชีพการ พยาบาล ซึ่งบัณฑิตควรมีทักษะการวิเคราะห์และแก้ปัญหาอย่างเป็นองค์รวม โดยอยู่บนพื้นฐานของการใช้ข้อมูล อย่างมีวิจารณญาณและมีสถานการณ์เป็นฐาน (Evidence-Based) และมีทักษะการเผยแพร่ความรู้ และสามารถ พัฒนาความรู้ความสามารถเชิงวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และ 3. ด้านทักษะเชิงสังคม

จากสภาวะการณ์ด้านสารสนเทศ กฎหมาย การศึกษาการพยาบาลและความต้องการคุณลักษณะ บัณฑิตที่พึงประสงค์ในปัจจุบันที่กล่าวมาแล้ว จึงเห็นได้ชัดว่า การศึกษาในสาขาพยาบาลศาสตร์ ควรเตรียมให้ นักศึกษาพยาบาลมีทักษะในการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและจะเกิดขึ้น ในอนาคต ซึ่งสถาบันการศึกษาทางการพยาบาล และองค์การทางวิชาชีพทางการพยาบาล ควรสนับสนุนให้

นักศึกษาพยาบาลและพยาบาลวิชาชีพเป็นพยาบาลที่มีทักษะทั้งด้านความรู้ในวิชาชีพเองและความสามารถในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง นอกจากนั้นยังต้องสามารถใช้ทักษะการวิเคราะห์และแก้ปัญหาอย่างเป็นองค์รวม โดยอยู่บนพื้นฐานของการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ (Evidence-Based) อย่างมีวิจารณญาณและมีสถานการณ์เป็นฐาน (คู่มือประกันคุณภาพ คณะพยาบาลศาสตร์, 2542) ซึ่งเครื่องมือสำคัญประการหนึ่งที่ใช้พัฒนาให้นักศึกษาและพยาบาลวิชาชีพมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าว คือ การรู้สารสนเทศ (Information Literacy) (Barnard, 2005; Pierce, 2000; อรสา กงตาล, 2548) และนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้นจึงต้องส่งเสริมและสนับสนุนและเห็นความสำคัญในการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศ (ACRL, 2000; ALA, 2002; CAUL, 2001)

สถาบันการศึกษาทางการพยาบาลจึงมีหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ ส่งเสริมและสนับสนุนให้พยาบาลมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งความรู้ความสามารถด้านการรู้สารสนเทศถือว่าเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเข้ามามีบทบาทในฐานะที่เป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลโดยมีข้อมูลยืนยัน ดังจะเห็นได้จากการที่สมาคมที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพทางการพยาบาล ซึ่งได้แก่ The American Nurses Association (ANA) The National League for Nursing (NLN), The American Association of Colleges of Nursing, The Association of American Medical Colleges(AAMC) และ The International Medical Informative Association(IMIA) ได้ระบุว่าผู้ให้การดูแลสุขภาพนั้นต้องมีการพัฒนาทักษะที่จำเป็นทางด้านการรู้สารสนเทศและความสามารถในการแก้ปัญหา และการตัดสินใจในการปฏิบัติทุก ๆ หน้าที่ (Englehardt, 2002) ในขณะเดียวกัน AAMC ได้กำหนดบทบาทของผู้เชี่ยวชาญในวิชาชีพทางการพยาบาลว่าต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถและทักษะ 5 ประการ คือ เป็นผู้ที่มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learner) เป็นผู้ที่ศึกษาโรคจากคนไข้จริง ๆ (Clinician) เป็นนักการศึกษา/นักสื่อสาร (Educator/Communicator) เป็นนักวิจัย (Researcher) และเป็นนักจัดการ (Manager) ถึงแม้ว่าการปฏิบัติหน้าที่แต่ละหน้าที่ที่กล่าวมาแล้วมีการใช้สารสนเทศในการปฏิบัติหน้าที่นั้นจะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่ทุก ๆ หน้าที่จะต้องใช้ทักษะการรับรู้หรือทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในการค้นคืนและใช้สารสนเทศเช่นเดียวกัน ซึ่งหมายถึงผู้เชี่ยวชาญในวิชาชีพทางการพยาบาลต้องนำทักษะการรู้สารสนเทศเข้ามาใช้ในการปฏิบัติงานเหมือนกันทุกหน้าที่ (AAMC, 2004)

นอกจากนี้ยังมีการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการรู้สารสนเทศของนักศึกษาพยาบาลที่สามารถยืนยันได้ว่าการรู้สารสนเทศเข้ามามีบทบาททั้งในด้านการปฏิบัติงานและการเรียนการสอนทางการพยาบาล กล่าวคือ Fox et al. (1996) ศึกษาประเมินโปรแกรมการรู้สารสนเทศทางการพยาบาล มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนานักศึกษาให้มีทักษะในการหาแหล่ง การประเมิน การนำสารสนเทศไปใช้เพื่อการคิดวิเคราะห์และการแก้ไขปัญหา ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยพบว่า ตัวแปรด้านลักษณะพุทธิปัญญา (cognitive domain) และลักษณะด้านจิตอารมณ์ (affective domain) มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการประเมินทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาพยาบาล และ Shorten, Wallace and Crookes (2001) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการรู้สารสนเทศโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบวัดผลทักษะการรู้สารสนเทศของผู้เรียนที่เรียนในหลักสูตรที่เพิ่มทักษะการรู้สารสนเทศเข้าไปว่าผลทำให้ความสามารถในการรู้สารสนเทศเพิ่มขึ้นหรือไม่ โดยทำการพัฒนานักศึกษาในด้านความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจและการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ในด้านความรู้และทักษะการสืบค้นสารสนเทศ ผลการศึกษาพบว่า การประเมินครั้งนี้พิสูจน์ให้เห็นว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญในเรื่องความมั่นใจในตนเองระหว่างนักศึกษาที่เข้าโครงการและนักศึกษาที่ไม่ได้เข้าโครงการ

จากข้อมูลดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ชี้ให้เห็นว่าการรู้สารสนเทศมีความจำเป็นต่อวิชาชีพการพยาบาลทั้งในแง่ของการใช้ประกอบวิชาชีพในการดูแลสุขภาพและรักษาผู้ป่วยและยังเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อการประกอบวิชาชีพการพยาบาลอย่างแท้จริง

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการรู้สารสนเทศในด้านการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษา

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการรู้สารสนเทศในด้านการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาพบว่าในปัจจุบันหลาย ๆ ประเทศได้เริ่มจัดการเรียนการสอนการรู้สารสนเทศในระดับอุดมศึกษาแล้ว และในประเทศไทยเองนั้นเพิ่งเริ่มจัดการเรียนการสอนการรู้สารสนเทศให้แก่ศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นเป็นระยะเวลาไม่นานนัก แต่ก่อนที่สถาบันการศึกษาจะจัดหลักสูตรการเรียนการสอนให้แก่นักศึกษาได้นั้น ทางสถาบันต้องทราบก่อนว่าผู้เรียนในสถาบันมีความสามารถในการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับใด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมงานวิจัยที่มีผู้ดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับการวัดระดับการรู้สารสนเทศทั้งต่างประเทศ และในประเทศไทย ได้ดังนี้

Doyle (1992) ได้ทำวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอกเรื่อง การพัฒนารูปแบบการวัดผลของการรู้สารสนเทศตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาแห่งชาติปี 1990 (นโยบายการศึกษา) มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างนิยามการรู้สารสนเทศ และพัฒนาการวัดระดับแนวคิดตามเป้าหมายนโยบายการศึกษาแห่งชาติปี 1990 โดยใช้เทคนิคเดลฟาย พบว่า ความหมายของการรู้สารสนเทศและผู้รู้สารสนเทศตามรูปแบบการวัดการรู้สารสนเทศคือ สามารถเข้าถึง ประเมิน ใช้สารสนเทศจากแหล่งต่าง ๆ ได้ ผู้รู้สารสนเทศจะต้องกำหนดความต้องการ ประเมินความถูกต้องและความสมบูรณ์ของสารสนเทศที่ได้รับ เกณฑ์ในการประเมินอยู่บนพื้นฐานความต้องการ กำหนดแหล่งสารสนเทศ พัฒนากลยุทธ์ในการสืบค้น การเข้าถึงแหล่งสารสนเทศรวมถึงพื้นฐานความรู้ทางเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ซึ่งทักษะเหล่านี้มีความจำเป็นสำหรับคนในยุคปัจจุบันและการนำการบูรณาการสารสนเทศเข้าไปสู่องค์ความรู้เดิมและใช้อย่างมีวิจารณญาณและสามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาได้ ผู้เชี่ยวชาญแสดงความเห็นตรงกันกว่าร้อยละ 55 จาก 90 ท่านว่า สำคัญของจุดมุ่งหมายของการศึกษาแห่งชาติควรมุ่งให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

Brown (1999) ได้ศึกษาเรื่องระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศาสาทยาศาสตร์กายภาพในยุคสารสนเทศ เพื่อศึกษาระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศาสาทยาศาสตร์กายภาพมหาวิทยาลัย Oklahoma โดยประเมินจากความสามารถในการสืบค้น การประเมิน และใช้ประโยชน์จากสารสนเทศที่ต้องการ ในการเรียน การแก้ไขปัญหา ใช้วิธีการสำรวจและจัดส่งแบบสอบถามไปให้นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาแล้วจากมหาวิทยาลัย Oklahoma ด้วยทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์จัดส่งแบบสอบถามไปให้นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาแล้ว เป็นจำนวนประชากร 146 คน แต่มีผู้ตอบกลับเพียง 36 คน คิดเป็น 25 เปอร์เซ็นต์ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจและใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือซึ่งส่วนใหญ่เป็นคำถามปลายเปิด ส่วนตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ เพศ อายุ ภาษาที่พูด ชั้นปี จำนวนรายวิชาที่เรียนในภาคเรียนที่ผ่านมา สาขาวิชา หัวข้อวิจัยที่สนใจ โดยจัดส่งด้วยไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ไปยังนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาจำนวน 143 คน ศึกษา พบว่า บัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัย Oklahoma มีระดับการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับสูง และมีความสามารถในการค้น การใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถประเมินสารสนเทศที่ต้องการได้ตรงตามความต้องการของตนเอง และสามารถนำไปใช้ในงานของตนได้จริง โดยมีบรรณารักษ์เป็นผู้ช่วยเหลือที่ดี

Hepworth (1999) ได้นำเสนอผลงานวิจัยเรื่องการศึกษาการรู้สารสนเทศและทักษะของนักศึกษาระดับปริญญาตรี : รวมถึงศึกษาการรู้สารสนเทศและทักษะในหลักสูตรระดับปริญญาตรี ณ Nanyang

Technological University (NTU) ประเทศสิงคโปร์ ในการประชุม IFLA ที่กรุงเทพฯ เมื่อ 20-28 สิงหาคม 1999 การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ศึกษา ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธี Qualitative techniques ซึ่งพบว่านักศึกษาโดยทั่วไปมีการรู้สารสนเทศและความสามารถอย่างจำกัด และผลการวิจัยยังพิสูจน์ให้เห็นว่าการนำความรู้สารสนเทศและความสามารถดังกล่าวเข้ามารวมในหลักสูตรนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยให้นักศึกษาพัฒนาการรู้สารสนเทศและความสามารถดังกล่าวได้เป็นอย่างดี

Caravello และคณะ (2001) ได้ประเมินนักศึกษาระดับปริญญาตรี : รายงานโครงการสำรวจความสามารถด้านการรู้สารสนเทศของห้องสมุด UCLA โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบทดสอบกับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 500 คน และได้รับแบบทดสอบกลับจำนวน 453 ชุด มีตัวแปรต้นคือ เพศ ระดับเกรดเฉลี่ย ระดับชั้นปี สาขาวิชา ระยะเวลาที่นักศึกษาได้รับการสอนเกี่ยวกับห้องสมุด และการใช้ห้องสมุดของนักศึกษา พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนของนักศึกษาที่เรียนวิชาห้องสมุดร้อยละ 86.8 มีการรู้สารสนเทศมากกว่านักศึกษาที่ไม่เรียนด้านการใช้ห้องสมุดพบว่า นักศึกษาที่ใช้ห้องสมุดร้อยละ 64.2 มีคะแนนการรู้สารสนเทศมากกว่านักศึกษาที่ใช้ห้องสมุดน้อย ด้านชั้นปีพบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ร้อยละ 66 มีการรู้สารสนเทศสูงกว่าชั้นปีอื่น ๆ

Maughan (2001) ได้ศึกษาการประเมินการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี อภิปรายจากวรรณกรรมและประสบการณ์การประเมินในมหาวิทยาลัย California-Berkeley ในปี 1994 มหาวิทยาลัยได้ทำการประเมินความสามารถการรู้สารสนเทศในแต่ละแผนกวิชาเพื่อวัดระดับทักษะการรู้สารสนเทศในระดับต่ำสุดของนักศึกษาปี 4 ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลานานกว่า 5 ปี ในปี 1994 1995 และ 1999 ได้ส่งแบบสอบถามไปถึงนักศึกษาปี 4 แผนกวิทยาศาสตร์ แผนกสังคมวิทยา แผนกประวัติศาสตร์ และปรัชญา ผลจากการให้นักศึกษาประเมินตนเองพบว่า จากการสำรวจในครั้งนี้พบว่านักศึกษาประเมินว่าตนเองมีความรู้เกี่ยวกับการเข้าถึงสารสนเทศและการดำเนินการวิจัยในระดับยอดเยี่ยมหรือดีมาก ซึ่งมากกว่าที่สามารถวัดได้จากการทำแบบทดสอบ สอดคล้องกับประสบการณ์การศึกษาของห้องสมุดมหาวิทยาลัยพบว่าที่นักศึกษาจะสืบค้นได้ง่ายในเรื่องจัดการและเข้าถึงสารสนเทศ

Brown and Krumholz (2002) ได้ศึกษาเรื่อง Integrating Information Literacy into the Science Curriculum ในปี 2002 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษาที่เรียนวิชา Geomicrobiology ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างบรรณารักษสาขาวิทยาศาสตร์และผู้เชี่ยวชาญด้านจุลชีววิทยา ได้ประเมินจากพฤติกรรมการค้นหาสารสนเทศ การประเมินสารสนเทศ และการใช้ความสามารถก่อน ระหว่างและหลังจากการเรียนรายวิชา Geomicrobiology แบ่งการวิจัยเป็น 2 ระยะคือ ระยะที่หนึ่งเตรียมการใช้เครื่องมือค้นหาบรรณานุกรมที่หาได้ในห้องสมุด Oklahoma University ให้นักศึกษานำเสนอ วิเคราะห์และอภิปรายในชั้นเรียนโดยทำเป็นวงจรซ้ำ ๆ กัน และในระยะที่สองมีการสำรวจการรู้สารสนเทศในช่วงปลายเทอม นักศึกษาที่เรียนวิชา Geomicrobiology ระดับปริญญาตรี 8 สาขา และบัณฑิตศึกษา 4 สาขา อายุระหว่าง 20-36 ปีและเรียนที่มหาวิทยาลัย Oklahoma ใช้เครื่องมือที่ยึดหลักการของ ACRL's Information Literacy Competency Standards for Higher Education โดยสร้างการสำรวจและเลือกรายการเพื่อเปรียบเทียบระดับการรู้สารสนเทศศึกษา พบว่า การผสมผสานการรู้สารสนเทศเข้าในหลักสูตรสาขาวิทยาศาสตร์นั้นทำให้นักศึกษามีความรู้สารสนเทศเพิ่มขึ้น 11 เปอร์เซ็นต์อย่างไม่มีนัยสำคัญต่อการปรับปรุงความสามารถด้านการรู้สารสนเทศของนักศึกษาทั้งในแง่การนำเสนอ การวิเคราะห์และการอภิปรายผล ค่าคะแนนการรู้สารสนเทศของนักศึกษาเปลี่ยนแปลงไปตามผลการออกแบบการเรียนของรายวิชา

วุฒิพงษ์ บุโธสงค์ (2542) ทำการศึกษาเรื่องการรู้สารสนเทศของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม วัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการรู้สารสนเทศของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัย

มหาสารคาม ที่ลงทะเบียนเรียนภาคต้นปีการศึกษา 2541 จำนวน 262 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสอบถามการรู้สารสนเทศ ผลการวิจัยพบว่า นิสิตระดับบัณฑิตศึกษามีการรู้สารสนเทศโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านการแสวงหาสารสนเทศ ด้านการใช้เครื่องมือเพื่อการเข้าถึงสารสนเทศ ด้านกำหนดขอบเขตของสารสนเทศ ด้านการค้นคืนและการรวบรวมสารสนเทศและด้านการประเมินสารสนเทศ ที่ค้นคืนอยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านการนำสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจหรือแก้ปัญหา มีการรู้สารสนเทศในระดับปานกลาง

ดวงกมล อุ่นจิตติ (2546) ศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา และเปรียบเทียบระดับการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 320 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า นิสิตระดับปริญญาตรีมีระดับการรู้สารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อเปรียบเทียบระดับการรู้สารสนเทศของนิสิตที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาที่ต่างกันพบว่า นิสิตสาขาวิชาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีมีระดับการรู้สารสนเทศแตกต่างจากมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นิสิตระดับปริญญาตรีประเมินการรู้สารสนเทศของตนเองอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบการประเมินตนเองของนิสิตที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาต่างกันพบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังพบว่า ระดับการรู้สารสนเทศกับการประเมินตนเองของนิสิตปริญญาตรีไม่มีความสัมพันธ์กัน

ปภาดา เจียวกั๊ก (2547) ทำการศึกษาเรื่องการรู้สารสนเทศของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี ประจำปีการศึกษา 2545 จำนวน 465 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบทดสอบ ผลการวิจัยพบว่า นิสิตส่วนใหญ่มีการรู้สารสนเทศโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นิสิตมีความสามารถในการใช้สารสนเทศอยู่ในระดับสูง รองลงมาคือ ความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศ และความสามารถในการประเมินสารสนเทศอยู่ในระดับปานกลาง นิสิตที่เพศต่างกัน มีการรู้สารสนเทศไม่แตกต่างกัน นิสิตที่ศึกษาในชั้นปีที่ต่างกัน มีการรู้สารสนเทศไม่แตกต่างกัน นิสิตที่ศึกษากลุ่มสาขาต่างกัน มีการรู้สารสนเทศโดยรวมแตกต่างกัน และนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีการรู้สารสนเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สมฤดี หัตถาพงษ์ (2547) ศึกษาเรื่องการรู้สารสนเทศของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการรู้สารสนเทศของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา และเพื่อเปรียบเทียบการรู้สารสนเทศของนิสิตตามเพศ กลุ่มสาขาวิชา ระยะเวลาที่ผ่านการเรียนวิชาการใช้ห้องสมุด ประสบการณ์การใช้คอมพิวเตอร์ และประสบการณ์ในการค้นหาสารสนเทศ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 280 คน โดยใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งยึดตาม “มาตรฐานความสามารถทางการรู้สารสนเทศในระดับอุดมศึกษา : มาตรฐาน ดรชชีวัต และผลลัพธ์และวัตถุประสงค์เพื่อการสอนการรู้สารสนเทศสำหรับบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา” ซึ่งพัฒนาโดยสมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและการวิจัยแห่งสหรัฐอเมริกาของสมาคมห้องสมุดอเมริกา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน T-test F-test ผลการวิจัยพบว่า นิสิตมีการรู้สารสนเทศโดยเฉลี่ยรวมทุกด้านในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นิสิตมีการรู้สารสนเทศในการเข้าถึงสารสนเทศในการเข้าถึงและการประเมินสารสนเทศในระดับปานกลาง ในขณะที่มีความสามารถในการใช้สารสนเทศอยู่ในระดับต่ำ

วนุชิตา สุภักดิ์ (2548) ศึกษาเกี่ยวกับความรู้และทักษะการรู้สารสนเทศที่เกิดจากการเรียนการสอนแบบบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศในกระบวนการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 สาขาการตลาด ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารธุรกิจ 1 ในภาคเรียนที่

2 ปีการศึกษา 2546 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตกาฬสินธุ์ และศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการสอนแบบบูรณาการด้านการรู้สารสนเทศเข้าไปในรายวิชาภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยได้สร้างแผนการสอนและแบบทดสอบเพื่อนำไปใช้ในการสอนและการทดสอบกับนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ทดสอบวัดระดับความรู้และทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาก่อนเรียน (Pretest) และหลังการเรียน (Posttest) กับนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และดำเนินการทดลองสอนตามแผนการสอนและแผนการจัดกิจกรรมที่สร้างขึ้น สรุปผลการวิจัยจากการเรียนการสอนแบบบูรณาการการรู้สารสนเทศเข้าไปในรายวิชาภาษาอังกฤษนั้น มีผลทำให้นักศึกษามีความรู้และทักษะการรู้สารสนเทศมากขึ้น โดยที่ระดับผลการเรียน ประสบการณ์การเรียนรู้วิชาการใช้ห้องสมุด ประสบการณ์การฝึกอบรมการใช้ห้องสมุดมีผลต่อระดับความรู้และทักษะการรู้สารสนเทศ ซึ่งนักศึกษาที่มีระดับผลการเรียนดีมีระดับความรู้และทักษะการรู้สารสนเทศสูงกว่านักศึกษาที่มีระดับผลการเรียนปานกลาง ส่วนนักศึกษาที่มีประสบการณ์การเรียนรู้วิชาการใช้ห้องสมุดจะมีระดับความรู้และทักษะการรู้สารสนเทศสูงกว่านักศึกษาที่ไม่มีประสบการณ์การเรียนรู้วิชาการใช้ห้องสมุด และนักศึกษาที่ประสบการณ์การฝึกอบรมการใช้ห้องสมุดมีคะแนนการทดสอบก่อนการเรียนและหลังการเรียนสูงกว่านักศึกษาที่ไม่มีประสบการณ์การฝึกอบรมการใช้ห้องสมุดเช่นกัน นอกจากนี้ยังการเรียนการสอนการรู้สารสนเทศยังเป็นการสอนที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งข้อมูลหลากหลาย เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้คุยและได้คำแนะนำจากอาจารย์ผู้สอนตลอดเวลาเมื่อมีปัญหา ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน ๆ ได้ฝึกปฏิบัติและทำกิจกรรมมากขึ้นและนักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมากขึ้น อย่างไรก็ตามปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการเรียนการสอนแบบบูรณาการคือ ไม่มีแหล่งข้อมูลให้นักศึกษาใช้ในการค้นคว้าเพียงพอ งานมอบหมายมากเกินไป นอกจากนี้ศึกษายังเห็นว่า การเรียนการสอนแบบบูรณาการเป็นการเพิ่มภาระงานในรายวิชาภาษาอังกฤษและเพิ่มภาระงานวิชาการรู้สารสนเทศอีกด้วย

นอกจากนี้ภายในมหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า มีการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการประเมินการรู้สารสนเทศของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ปริญญาโทและความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต โดยใช้แบบประเมินด้วยตนเองในการประเมินระดับการรู้สารสนเทศ ดังนี้

ชุดิมา ยิ่งสุขวัฒนา (2547) ได้ศึกษาความรู้ความสามารถด้านการรู้สารสนเทศและคอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐานสำหรับการศึกษาระดับปริญญาตรี ตามความคิดเห็นและความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อศึกษาความคิดเห็นและความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต ต่อดระดับความรู้ความสามารถด้านการรู้สารสนเทศและคอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐานของบัณฑิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ความสามารถด้านการรู้สารสนเทศ ซึ่งมี 5 มาตรฐานตามเกณฑ์ของ ACRL (Association of College & Research Libraries) พบว่า ผู้ใช้บัณฑิตทั้งจากส่วนราชการ/รัฐวิสาหกิจ และบริษัท/เอกชน เห็นว่า ความรู้ความสามารถของบัณฑิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ด้านการกำหนดชนิดและขอบเขตของสารสนเทศที่ต้องการ และการเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อยู่ในระดับดี ส่วนความรู้ความสามารถด้านการประเมินสารสนเทศและแหล่งที่มาอย่างมีวิจารณญาณ รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงสารสนเทศที่ได้รับการคัดเลือกไว้แล้วกับพื้นฐานความรู้เดิมที่ตนเองมีอยู่ การใช้สารสนเทศในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และความเข้าใจในเรื่องของสารสนเทศในบริบทของสังคม อยู่ในระดับพอใช้ สำหรับความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต พบว่า ผู้ใช้บัณฑิตจากทั้งส่วนราชการ/รัฐวิสาหกิจ และบริษัท/เอกชน คาดหวังให้บัณฑิตมีความรู้ความสามารถด้านการรู้สารสนเทศทั้ง 5 มาตรฐานอยู่ในระดับมาก

ธัญญากรณ์ นิมิตรประจักษ์ (2547) ได้ศึกษาความรู้ความสามารถด้านการรู้สารสนเทศและคอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐานสำหรับการศึกษาระดับปริญญาตรี ตามความคิดเห็นของนักศึกษา มหาวิทยาลัย

ขอนแก่น การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยศึกษาความคิดเห็นต่อระดับความรู้ความสามารถและระดับความจำเป็นด้านการรู้สารสนเทศและคอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐานของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2546 มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 380 คน โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่มสาขา คือ กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ความสามารถด้านการรู้สารสนเทศ ซึ่งมี 5 มาตรฐานตามเกณฑ์ของ ACRL (The Association of College & Research Libraries) พบว่า ความรู้ความสามารถของนักศึกษาทั้ง 3 กลุ่มที่อยู่ในระดับดี คือ ด้านการเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ที่อยู่ในระดับพอใช้คือ ด้านการประเมินสารสนเทศและแหล่งที่มาอย่างมีวิจารณญาณรวมทั้งสามารถเชื่อมโยงสารสนเทศที่ได้รับการคัดเลือกไว้แล้วกับพื้นฐานความรู้เดิมที่ตนเองมีอยู่ และการใช้สารสนเทศเพื่อแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นความรู้ความสามารถด้านการกำหนดชนิดและขอบเขตของสารสนเทศที่ต้องการ นักศึกษากลุ่มที่มีความรู้ความสามารถอยู่ในระดับดีคือ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่วนกลุ่มที่อยู่ในระดับพอใช้คือ สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ส่วนความรู้ความสามารถด้านความเข้าใจในเรื่องของสารสนเทศในบริบทของสังคม นักศึกษากลุ่มที่มีความรู้ความสามารถอยู่ในระดับดีคือ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ส่วนกลุ่มที่อยู่ในระดับพอใช้คือ สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับความคิดเห็นต่อระดับความจำเป็นพบว่า นักศึกษาทั้ง 3 กลุ่มสาขาเห็นว่าความรู้ความสามารถด้านการรู้สารสนเทศมีความจำเป็นต่อการศึกษาระดับปริญญาตรีอยู่ในระดับมาก

ปริยาภรณ์ ใจสอาด (2547) ความรู้ความสามารถด้านการรู้สารสนเทศและคอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐานสำหรับการศึกษาระดับปริญญาตรี ตามความคิดเห็นของบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างได้แก่บัณฑิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2545 และมีงานทำแล้ว จำนวน 370 คน โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่มสาขาวิชา ได้แก่ กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ความสามารถด้านการรู้สารสนเทศ ซึ่งมี 5 มาตรฐานตามเกณฑ์ของ ACRL (The Association of College and Research Libraries) พบว่า ความรู้ความสามารถของบัณฑิตทั้ง 3 กลุ่มที่อยู่ในระดับดีคือ การเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล นอกจากนั้น ความรู้ความสามารถด้านการกำหนดชนิดและขอบเขตของสารสนเทศที่ต้องการ การใช้สารสนเทศในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และความเข้าใจในเรื่องสารสนเทศในบริบทของสังคม บัณฑิตกลุ่มที่มีความรู้ความสามารถอยู่ในระดับดีคือกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ส่วนบัณฑิตกลุ่มที่อยู่ในระดับพอใช้คือ กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ และกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และความรู้ความสามารถด้านการประเมินสารสนเทศและแหล่งที่มาอย่างมีวิจารณญาณรวมทั้งสามารถเชื่อมโยงสารสนเทศที่ได้รับการคัดเลือกไว้แล้วกับพื้นฐานความรู้เดิมที่ตนเองมีอยู่ พบว่าบัณฑิตกลุ่มที่มีความรู้ความสามารถอยู่ในระดับดีคือ กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ และกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ส่วนบัณฑิตกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อยู่ในระดับพอใช้ สำหรับความคิดเห็นต่อระดับความจำเป็นพบว่า บัณฑิตทั้ง 3 กลุ่มเห็นว่าความรู้ความสามารถด้านการรู้สารสนเทศทั้ง 5 มาตรฐาน มีความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตอยู่ในระดับมาก

สำหรับการศึกษาด้านการรู้สารสนเทศในการเรียนการสอนในสาขาพยาบาลศาสตร์ พบว่า มีการศึกษาเกี่ยวกับการผลสำเร็จของการประยุกต์การรู้สารสนเทศเข้าไปในหลักสูตรการเรียนการสอนในสาขาการพยาบาล ดังนี้

Fox et al. (1996) ได้ประเมินประเด็นต่าง ๆ ของโปรแกรมการรู้สารสนเทศทางการพยาบาล (A Multidimensional Evaluation of a Nursing Information-Literacy Program) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนานักศึกษาให้มีทักษะในการหาแหล่ง การประเมิน การนำสารสนเทศไปใช้เพื่อการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา วัดผลการวิจัยด้วยแบบทดสอบก่อนและหลังการเข้าเรียนในโปรแกรม ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีทักษะเพิ่มขึ้นจากการที่เพิ่มเติมโปรแกรมการรู้สารสนเทศ และตัวแปรด้านลักษณะพุทธิปัญญา (cognitive domain) และลักษณะด้านจิตอารมณ์ (affective domain) มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการประเมินทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาพยาบาล

Shorten, Wallace and Crookes (2001) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการรู้สารสนเทศ ญะแจหลักของการพยาบาล (Developing Information Literacy: a Key to Evidence-Based Nursing) มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบวัดผลทักษะการรู้สารสนเทศของผู้เรียนที่เรียนในหลักสูตรที่เพิ่มทักษะการรู้สารสนเทศเข้าไปว่ามีผลทำให้ความสามารถในการรู้สารสนเทศเพิ่มขึ้นหรือไม่ โดยทำการพัฒนานักศึกษาในด้านความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจและการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ในด้านความรู้และทักษะการสืบค้นสารสนเทศ พบว่า การประเมินครั้งนี้พิสูจน์ให้เห็นว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญในเรื่องความมั่นใจในตนเองระหว่างนักศึกษาที่เข้าโครงการและนักศึกษาที่ไม่ได้เข้าโครงการ ซึ่งผลการวิจัยพบว่าผู้เรียนที่เรียนในโปรแกรมหักความรู้ความสามารถในการเรียน มีทักษะการรู้สารสนเทศ การทำวิจัยและการนำสารสนเทศไปใช้ได้มากกว่าผู้ที่ไม่ได้เข้าเรียน

จากการศึกษางานวิจัยข้างต้นอาจสรุปได้ว่า การศึกษาการรู้สารสนเทศของผู้เรียนมีการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษาส่วนใหญ่ โดย Brown (1999) ได้ศึกษาจาก เพศ อายุ ภาษาที่พูด ระดับชั้นปีการศึกษา จำนวนรายวิชาที่เรียนในภาคเรียนที่ผ่านมา สาขาวิชา หัวข้อวิจัยที่สนใจ Caravello (2001) ศึกษาตัวแปรต้นจากเพศ ระดับเกรดเฉลี่ย ระดับชั้นปี สาขาวิชา ระยะเวลาที่นักศึกษาได้รับการสอนเกี่ยวกับห้องสมุด และการใช้ห้องสมุดของนักศึกษา โดยศึกษาเพิ่มจาก Brown คือ ระดับเกรดเฉลี่ย Maughan (2001) ศึกษาจาก ประสบการณ์การใช้ห้องสมุด ประสบการณ์การเรียนรายวิชาการใช้ห้องสมุด นอกจากนั้น ปาดา (2547) ศึกษา เพศ ชั้นปี สาขาวิชาที่เรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่วนสมฤดี (2547) ศึกษาเปรียบเทียบการรู้สารสนเทศของนิสิตตามเพศ กลุ่มสาขาวิชา ระยะเวลาที่ผ่านการเรียนวิชาการใช้ห้องสมุด ประสบการณ์การใช้คอมพิวเตอร์ และประสบการณ์ในการค้นหาสารสนเทศ

ดังนั้น แสดงให้เห็นว่าข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์หรือมีผลกับการรู้สารสนเทศของบุคคล ได้แก่ ระดับชั้นปีการศึกษา ระดับเกรดเฉลี่ย ประสบการณ์การใช้ห้องสมุด ประสบการณ์การเรียนรายวิชาการใช้ห้องสมุด

และในส่วนการใช้ทฤษฎีการรู้สารสนเทศ มาตรฐานที่ใช้ประเมินระดับการรู้สารสนเทศนั้นในงานวิจัยของ Brown (1999) และ Maughan (2001) ใช้มาตรฐานการรู้สารสนเทศของสมาคมห้องสมุดสหรัฐอเมริกา (ALA, 1998) ประเมินนักศึกษา และ ในงานวิจัยของ Caravello (2001) ใช้มาตรฐานการรู้สารสนเทศของ University of California, Los Angeles (UCLA) ประเมินนักศึกษา

ในส่วนเครื่องมือที่ใช้ประเมินทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษานั้น จากการศึกษางานวิจัยข้างต้นมีการใช้ 2 ประเภทด้วยกัน คือ การประเมินด้วยแบบทดสอบเพื่อวัดระดับการรู้สารสนเทศ และแบบสอบถามที่ให้นักศึกษาประเมินระดับการรู้สารสนเทศด้วยตนเอง

และจากข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทางด้านวิชาชีพพยาบาล ชี้ให้เห็นว่าการรู้สารสนเทศมีความจำเป็นต่อวิชาชีพการพยาบาลทั้งในแง่ของการใช้ประกอบวิชาชีพในการดูแลสุขภาพและรักษาผู้ป่วยและยังเป็นเรื่องในการแสวงหาความรู้ใหม่ ซึ่งในแต่ละประเทศให้ความสำคัญและได้มีการเรียนการสอนการรู้สารสนเทศโดยการบูรณาการเข้าไปในหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ แต่ในประเทศไทยนั้นยังไม่มีงานวิจัยที่เกี่ยวกับ

การรู้สารสนเทศของนักศึกษาพยาบาลโดยตรง หรือการศึกษาหาวิธีการผสมผสานทักษะการรู้สารสนเทศเข้าไปในการเรียนการสอนในรายวิชาของหลักสูตร ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นของผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาล อย่างไรก็ตามการให้ความรู้หรือให้การศึกษาด้านการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศแก่ผู้เรียนนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องทราบก่อนว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและทักษะในด้านดังกล่าวในระดับใด ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งเป็นครั้งแรกที่มีการวิจัยเพื่อวัดระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษาสาขานี้ในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำไปใช้วางแผนในการให้การศึกษาด้านการรู้สารสนเทศแก่นักศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์และสาขาวิชาอื่น ๆ เพื่อเป็นการสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดชีวิตในสังคมสารสนเทศต่อไป

5. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

5.1 ประวัติและความเป็นมา

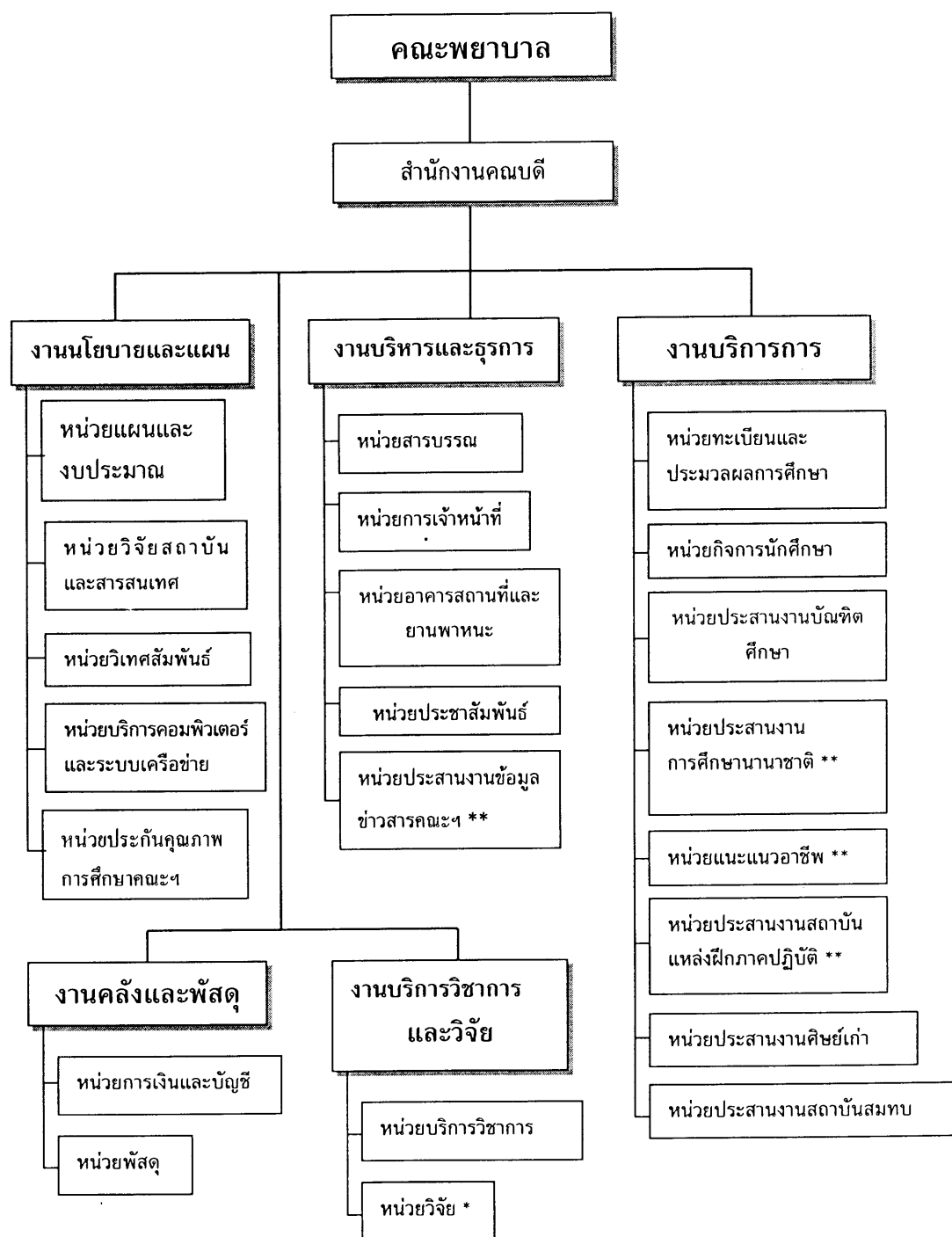
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นถือเป็นคณะพยาบาลศาสตร์แห่งแรกในประเทศไทย ได้ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2514 เพื่อตอบสนองต่อระบบการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และปณิธานของมหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อแก้ไขปัญหาคาดแคลนบุคลากรทางการพยาบาล และเป็นศูนย์กลางเผยแพร่วิชาการพยาบาลในสาขาต่างๆ ตลอดจนการศึกษาวิจัยปัญหาทางการพยาบาลสุขภาพ ความเป็นอยู่ สิ่งแวดล้อมของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนพัฒนามัยของประชาชนในภูมิภาคนี้ โดยมีพัฒนาการดังนี้ คือ

พ.ศ. 2514	จัดตั้งเป็นคณะพยาบาลศาสตร์
พ.ศ. 2514-2526	เปิดหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิตพยาบาล หลักสูตร 4 ปี
พ.ศ. 2519-2524	เปิดหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตการพยาบาล หลักสูตร 2 ปี
พ.ศ. 2524-2528	เปิดหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการพยาบาลและผดุงครรภ์
พ.ศ. 2527-2530	เปลี่ยนชื่อหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิตพยาบาล เป็น หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (พยาบาล)
พ.ศ. 2529	หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต 3 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาการพยาบาลผู้ ใหญ่ สาขาวิชาการพยาบาลครอบครัว และสาขาวิชาการพยาบาลชุมชน
พ.ศ. 2530	เปลี่ยนชื่อหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (พยาบาล) เป็น หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต
พ.ศ. 2538	เปิดหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต เพิ่ม 2 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาการ บริหารการพยาบาล และการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชและได้มีการพัฒนา หลักสูตรที่เน้นวิชาชีพโดยการนำทฤษฎีการพยาบาล (ทฤษฎีการดูแลตนเอง)
พ.ศ. 2538	ปรับปรุงหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต
พ.ศ. 2540	เปิดหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ สาขาวิชาการพยาบาลชุมชน ภาคพิเศษ

พ.ศ. 2541	เปิดหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต เพิ่ม 1 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาการพยาบาลเด็ก
พ.ศ. 2542	เปิดหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาล
พ.ศ. 2544	ปรับปรุงหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต
พ.ศ. 2545	เปิดสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช เป็นหลักสูตรลักษณะโครงการพิเศษ โดยความร่วมมือทางวิชาการกับกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข
พ.ศ. 2546	ปรับปรุงหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต 7 สาขา ยกเว้นสาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช

5.2 การแบ่งส่วนราชการและการบริหารงาน

5.2.1 โครงสร้างการแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณบดี คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ภาพที่ 2 โครงสร้างการแบ่งส่วนราชการคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

จากภาพที่ 2 คณะพยาบาลศาสตร์ จัดแบ่งส่วนงานตามประกาศของทบวงมหาวิทยาลัย โดยแบ่งงานในสำนักงานคณบดีออกเป็น 5 งาน 4 โครงการ 22 หน่วย (คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2546) ดังนี้

- 1) งานนโยบายและแผน ประกอบด้วย 4 หน่วย
- 2) งานบริหารและธุรการ ประกอบด้วย 3 หน่วย
- 3) งานคลังและพัสดุ ประกอบด้วย 2 หน่วย
- 4) งานบริการการศึกษา ประกอบด้วย 8 หน่วย
- 5) งานบริการวิชาการและวิจัย ประกอบด้วย 2 หน่วย
- 6) หน่วยประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วย 1 หน่วย
- 7) หน่วยประสานงานข้อมูลข่าวสารคณะฯ ประกอบด้วย 1 หน่วย
- 8) หน่วยประกันคุณภาพการศึกษาคณะฯ ประกอบด้วย 1 หน่วย
- 9) โครงการศูนย์สถิติการพัฒนาเด็ก
- 10) โครงการศูนย์ทรัพยากรเพื่อการพัฒนาทางการพยาบาล
- 11) โครงการศูนย์ประสานงานการวิจัยทางการพยาบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 12) โครงการหอพักคณะพยาบาลศาสตร์

5.2.2 การจัดแบ่งส่วนราชการของคณะพยาบาลศาสตร์เป็น 7 ภาควิชา 1 สำนักงานคณบดี ดังนี้

- 1) สำนักงานคณบดี
- 2) ภาควิชาการพยาบาลจิตเวชศาสตร์
- 3) ภาควิชาการพยาบาลแม่และเด็ก
- 4) ภาควิชาการพยาบาลสาธารณสุขศาสตร์
- 5) ภาควิชาการพยาบาลสูติศาสตร์
- 6) ภาควิชาการพยาบาลอายุรศาสตร์และศัลยศาสตร์
- 7) ภาควิชาพื้นฐานการพยาบาล
- 8) ภาควิชาการศึกษาวิจัยและบริหารการพยาบาล

5.3 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น รับผิดชอบจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (Bachelor of Nursing Science Program) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 ได้พัฒนาหลักสูตรการศึกษาพยาบาลให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานมาตรฐานระดับอุดมศึกษาและมีความเป็นสากลตามทิศทางการปฏิรูปการศึกษาระดับอุดมศึกษาไทยและนโยบายด้านวิชาการของมหาวิทยาลัยที่เน้นและส่งเสริมการบริหารหลักสูตร โดยให้มีการปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่องและเสมอทุก ๆ 5 ปี ซึ่งสอดคล้องกับปณิญาโลกว่าด้วยการอุดมศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ที่ต้องจัดหลักสูตรและเนื้อหาเพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพสูงและเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ สอดรับกับความต้องการของสังคมปัจจุบันและอนาคตอย่างต่อเนื่อง คณะพยาบาลศาสตร์ได้ตระหนักถึงความรับผิดชอบในการปรับปรุง เตรียมการ เพื่อให้สามารถผลิตบัณฑิตพยาบาลที่มีสมรรถนะทางการพยาบาลให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงระบบสุขภาพของประเทศ หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตจึงมีสาระสำคัญในการเน้นให้พยาบาลส่งเสริมศักยภาพมนุษย์ในการดูแลตนเองเพื่อให้การดูแลสุขภาพตนเองขยายภาพชัดเจนเชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงของระบบสุขภาพสู่ความเป็นองค์รวม

หลักสูตรปัจจุบัน ปี พ.ศ.2544

5.3.1 ชื่อหลักสูตร

หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (Bachelor of Nursing Science Program)

5.3.2 ชื่อปริญญา

พยาบาลศาสตรบัณฑิต (Bachelor of Nursing Science)

5.3.3 ปรัชญาของหลักสูตร

หลักสูตรนี้มุ่งเน้นให้ผู้ศึกษามีความคิดริเริ่ม สามารถใช้กระบวนการในการแก้ปัญหาเชิงวิทยาศาสตร์ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ทั้งนี้ตามปรัชญาทางการพยาบาลและการศึกษาพยาบาล

5.3.4 วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

บัณฑิตพยาบาลที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ต้องมีคุณสมบัติและสมรรถนะ ดังนี้

1) ใช้วิจารณ์ญาณในการเลือกและการประยุกต์ ข้อความรู้ต่าง ๆ ทางพยาบาลและสาขาวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการพยาบาลแก่ผู้ใช้บริการที่เป็น บุคคล ครอบครัว กลุ่มคนและชุมชน

2) ใช้กระบวนการพยาบาลและการจัดการการดูแล บุคคล ครอบครัว ชุมชนและหญิงตั้งครรภ์ในการปฏิบัติวิชาชีพ ได้แก่การสอน การให้คำแนะนำ การให้คำปรึกษาและการแก้ปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย การกระทำต่อร่างกายและจิตใจของบุคคล รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการแก้ปัญหาความเจ็บป่วย การบรรเทาอาการของโรค การกลุ่ลามของโรคและการฟื้นฟูสภาพ การกระทำตามวิธีที่กำหนดไว้ในการรักษาโรคเบื้องต้น และการให้ภูมิคุ้มกันโรคตลอดจนการช่วยเหลือแพทย์กระทำการรักษาโรคทั้งนี้ตามขอบเขตของจรรยาวิชาชีพและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

3) ให้การพยาบาล โดยอาศัยศักยภาพในการคิดวิเคราะห์ปัญหาด้านสุขภาพของผู้ใช้บริการและความรู้ทักษะพื้นฐานในการบริหารจัดการ วางแผนแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพ ตามความต้องการของผู้ใช้บริการ

4) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีภาวะความเป็นผู้นำและการแสดงออกถึงทัศนคติ ค่านิยมที่ดีต่อวิชาชีพ ต่อการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นในทีมสุขภาพและการดำเนินชีวิตในสังคม

สังคม

ต่อเนื่อง

- 5) ใช้ทักษะชีวิตในการปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบศีลธรรม เป็นพลเมืองดี และรับผิดชอบต่อ
- 6) ใช้ผลการวิจัยและข้อมูลหลักฐานในการให้การพยาบาล
- 7) มีจิตสำนึกในการใฝ่ศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการพยาบาลและพัฒนาวินัยวิชาชีพอย่าง
- 8) มีความรู้ ทักษะพื้นฐานในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร ภาษา และคอมพิวเตอร์

5.3.5 ระยะเวลาการศึกษา

- 1) ระยะเวลาการศึกษาตลอดหลักสูตร 4 ปีการศึกษา
- 2) ระยะเวลาที่ให้ศึกษาได้น้อย 4 ปีการศึกษา
- 3) ระยะเวลาที่ให้ศึกษาได้อย่างมาก 8 ปีการศึกษา

5.3.6 โครงสร้างของหลักสูตร

- 1) จำนวนหน่วยกิตรวม 143 หน่วยกิต
- 2) โครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วย 3 หมวดวิชา คือ

2.1 หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป 34 หน่วยกิต (ซึ่งมีรายวิชา 412 102 เป็นวิชาที่อยู่ในหมวดวิชาบังคับให้นักศึกษาพยาบาลต้องเรียนจำนวน 2 หน่วยกิต และเรียนในชั้นปีที่ 1)

2.1.1 กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ 5 หน่วยกิต ประกอบด้วยรายวิชา ดังนี้

216 xxx	กิจกรรมพลศึกษา	1 หน่วยกิต
412 102	ห้องสมุดและวิธีค้นคว้า	2 หน่วยกิต
(ซึ่งในปีการศึกษา 2545 ได้เปลี่ยนชื่อและเนื้อหาเป็นวิชา การรู้สารสนเทศ)		
419 111	ตรรกศาสตร์	2 หน่วยกิต

2.1.2 กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ 8 หน่วยกิต ประกอบด้วยรายวิชา ดังนี้

213 111	จิตวิทยาเบื้องต้น	3 หน่วยกิต
400 102	มนุษย์กับการรู้จักตนเอง	3 หน่วยกิต
962 100	เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น	2 หน่วยกิต

2.1.3 กลุ่มวิชาภาษา 10 หน่วยกิต ประกอบด้วยรายวิชา ดังนี้

411 106	ภาษาอังกฤษสำหรับวิทยาศาสตร์สุขภาพ 1	3 หน่วยกิต
411 206	ภาษาอังกฤษสำหรับวิทยาศาสตร์สุขภาพ 1	3 หน่วยกิต
411 124	ภาษาอังกฤษเทคนิคสำหรับพยาบาลศาสตร์	2 หน่วยกิต
416 111	ภาษาไทย 2	2 หน่วยกิต

2.1.4 กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ 11 หน่วยกิต ประกอบด้วยรายวิชา ดังนี้

311 101	ชีววิทยา 1	3 หน่วยกิต
311 102	ปฏิบัติการชีววิทยา 1	1 หน่วยกิต
312 112	เคมีอินทรีย์เบื้องต้น	3 หน่วยกิต
312 113	ปฏิบัติการเคมีอินทรีย์เบื้องต้น	1 หน่วยกิต
516 201	ชีวสถิติ	3 หน่วยกิต

2.2 หมวดวิชาเฉพาะ 103 หน่วยกิต ประกอบด้วยรายวิชา ดังนี้

2.2.1 วิชาพื้นฐานวิชาชีพ 28 หน่วยกิต

2.2.2 วิชาชีพ 70 หน่วยกิต

2.2.3 วิชาสนับสนุนวิชาชีพ 5 หน่วยกิต

2.3 หมวดวิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต

และนอกจากนี้ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ พยาบาล ในระดับต่างๆ ดังนี้ หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต และ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สาขาการพยาบาล) นอกจากนั้นมีการจัดหลักสูตรในการอบรมระยะสั้นทางการ พยาบาลด้านต่างๆ เพื่อมุ่งเน้นการส่งเสริมวิชาการทางด้านการพยาบาลและพัฒนาวิชาชีพให้สอดคล้องกับ ความต้องการของสังคม

5.3.7 การเรียนการสอนรายวิชาการรู้สารสนเทศในหลักสูตรพยาบาลศาสตร์

เริ่มแรกในการจัดตั้งหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ได้เห็นความ สำคัญในการใช้สารสนเทศ จึงได้กำหนดให้วิชา 412 102 ห้องสมุดและวิธีค้นคว้า เป็นรายวิชาบังคับ หมวดวิชา การศึกษาทั่วไปในหลักสูตร ตั้งแต่ 2514 โดยใช้ชื่อรายวิชาว่า ห้องสมุดและวิธีค้นคว้า จนกระทั่งในปี 2545 ทางภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ได้ปรับปรุงหลักสูตรรายวิชา 412 102 ให้เป็นวิชา การรู้ สารสนเทศ และจัดให้นักศึกษาพยาบาลได้เรียนขณะกำลังศึกษาในชั้นปีที่ 1 ภาคการศึกษาปลาย

ดังนั้นการเรียนการสอนรายวิชาการรู้สารสนเทศของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในปัจจุบันจึงมีความแตกต่างกัน 2 ลักษณะ กล่าวคือ

1. จัดการเรียนการสอนเป็นวิชาการรู้สารสนเทศโดยเฉพาะ คือ จัดให้เป็นวิชาพื้นฐานของ หลักสูตรพยาบาลศาสตร์ ซึ่งจำแนกตามการเรียนของนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ ณ ปัจจุบันได้ ดังนี้

1.1 นักศึกษาชั้นปีที่ 1 เรียนรายวิชา 412 102 การรู้สารสนเทศ ในภาคการศึกษา ปลาย ปีการศึกษา 2547

1.2 นักศึกษาชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 เรียนรายวิชา 412 102 การรู้สารสนเทศ มาแล้ว จากภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2546

1.3 นักศึกษาชั้นปีที่ 4 รวมถึงปีที่สูงกว่า เรียนรายวิชา 412 102 ห้องสมุดและวิธี ค้นคว้า

2. จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โดยมีการผสมผสานการรู้สารสนเทศเข้าไปใน รายวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต